CAJETANI TACCONI

Philoſophiae Medicinae & Anatomes Doctoris

IN PATRIA BONONIENSI UNIVERSITATE

PUBLICI LECTORIS

ACADEMIAE INSTITUTI SCIENTIARUM SOCII

ATQUE

In Archinoſocomio Sanctae Mariae de Morte primarii Chirurgiae Profeſſoris

De nonnullis Cranii Oſſiumque fracturis eorumque conjunctione itemque de Oſteocolla de raris Herniis quibuſdam de Partu monſtroſo naevis & maculis quae in foetibus imprimuntur

DISSERTATIONES

QUIBUS ACCEDIT ALTERIUS MONSTRI HISTORIA

A CLARISSIMO MATTHAEO BAZZANI

DESCRIPTA.

BONONIAE MDCCLI.

Typis FERDINANDI PISARRI, ſub Signo S. ANTONII.

SUPERIORUM PERMISSU.

LO STAMPATORE
A CHI LEGGE.

T*RA le molte Opere letterarie di varj Uomini illuſtri date negli anni ſcorſi per le mie ſtampe al pubblico, vi fu quella intitolata*: Cajetani Tacconi de raris Epatis, aliorumque viſcerum affectibus Diſſertationes. *Dalla univerſale approvazione di queſta mi venne in mente di ſupplicare il ſuddetto Autore, ſempre intento a nuove oſſervazioni, di alcuna altra Opera ſua toccante le nobiliſſime arti della Filoſofia, Medicina, e Chirurgia: Egli, comecchè di natura ſua corteſe, umaniſſimamente condeſceſſe alle mie inchieſte con darmi un ſuo manoſcritto:* De nonnullis Cranii, oſſiumque fracturis, itemque de Oſteocolla. *Ma ſembrandomi queſto, quanto prezioſo, altrettanto di pochi fogli, fattomi coraggioſo, replicai preſſo il medeſimo le mie ſuppliche, acciocchè ſi compiaceſſe di onorarmi di alcun altro de' ſuoi manoſcritti, ben ſapendo io averne de' molti, per l' aſſidua diligenza, che egli ha di eſattamente notare, e ſcrivere quanto di raro, e ſingolare nelle ſue cure gli accade; ma non fu eſaudita la mia inchieſta, dandomi in riſpoſta, avere egli bensì altri ſuoi manoſcritti, ma informi, e non diſteſi in modo che meritaſſero di eſcire alla luce delle ſtampe; io che ſapeva che in qualunque maniera quegli foſſero, incontrato avrebbero il gradimento non ſolo degli Studioſi, ma de' Profeſ-*

ſori ancora, tanto mi adoprai, pregai tanto, che due altre Diſſertazioni ottenni con cinque Tavole anneſſe, le quali fatte da me incidere in rame rendono agli ſtudioſi vieppiù chiara, e intelligente la dottrina dell' Autore, incaricandomi di aſſerire a chiunque la difficultà, che egli aveva di pubblicare queſte ſue, così ei le chiama, opere informi.

A queſte tre Diſſertazioni del mentovato Signor Tacconi ſe ne aggiunge un' altra del ſu Signor Dottore Matteo Bazzani di ſempre illuſtre, e chiara memoria.

Devo quì aſſicurare i leggitori di aver io uſata ogni poſſibil diligenza, perchè non ſuccedano errori di ſtampa, ma ſe incontreraſſi in alcuno, ſi corregga dalla intelligenza di chi legge, e ſi compatiſca.

De nonnullis Cranii oſſiumque fracturis eorumque Conjunctione.

VItae, munerisque noſtri jamdiu ſuſcepta ratio poſtulare de nobis non deſinit, ut in ea quam profitemur, chirurgica in primis, medicaque facultate, ſi quae interdum minus obvia in manus venerint, quae ad eamdem obſervationibus illuſtrandam, augendamque pertinere videantur, ea quidem elabi e manibus non patiamur, ſed pro vetere noſtro in ſtudioſos amore, & pro ingenuo diſcendi, agendique ardore, voluntati etiam, & ſingulari erga me propenſioni Illuſtriſſimorum Reformatorum Archinoſocomii noſtri (quibus Ampliſſimis Viris pro ſummis beneficiis in nos collatis ſumme quoque debere ſincero animo confitemur) demiſſe obſequentes, libenter aliis communicemus.

Superiore, qui proxime praeteriit, anno, in ea Bononienſis agri regione, qua Amnis *Idice* dictus praeterfluit, ruſticus quidam ex ejuſdem alvei foſſione diurnum accipiens, orta neſcio qua inter ipſum, aliumque ruſticum contentione, dum ſellae inſiſtens partem aliquam caperet quietis, a tergo circumventus ligone percutitur ab adverſario laeva in parte capitis in oſſe bregmatis ſupra muſculum temporalem; qua plaga accepta repente concidens, ſtupidus, & ſemiſomnis jacuit, caligine oculorum, aphonia, biliſque vomitu correptus. Erant illi capilli copioſi & ſpiſſi. Pileo caput opertum erat, ut ſatis id eſſe cauſſae potuerit, cur neque tumore affecta videretur pars icta, neque vulnere. Semihora fere poſt, quaſi excitatus a ſomno, de fractis, ſummeque afflictis viribus in toto dextro corporis latere conqueſtus dicitur. Interea a vena brachii bis ſecta ſanguis miſſus. Fomenta etiam ex vini ſpiritu capiti adhibita.

His celebratis in Noſocomium Sanctae Mariae de Morte, ubi chirurgicae adminiſtrationis officia, & partes ſuſtinemus, die a morbo ſexta aeger delatus eſt: facie ex offenſione jam foeda, & nigreſcente: quem febrili calore male affectum febris multo vehementior cum horrore, & rigore ſeptima die corripuit.

Percuſſi capitis locum diligentius ſcrutatus de cranii parte non modica eliſa, & fracta non dubitavi. Cranii contuſio, ſive depreſſio ſub tactum cadens, torpor item, ſubindeque nervorum reſolutio, pleraque alia ſigna, ſive argumenta quarta ab ictus accepti die in dicta corporis parte dextra abunde conſpicua, deviolata etiam cerebri membrana, collectioneque pravae materiae fidem facere videbantur; Et cum etiam docente Celſo lib. 8. Cap. 2. nonniſi oſſe fracto haec evenire ſoleant, ſpemque magis in anguſto eſſe demonſtrent, de terebratione adminiſtranda conſilium coepimus. Hinc (attenta etiam doctrina Doctiſſimi Carcani Leonis Sermone 1. pag. 40, docentis ubi ſuſpicemur *loeſionem quampiam oſſi ineſſe, tutius eſſe cutem ſecare ea regione ſcilicet in qua eſt mollities ex ictu facta, & dolor; & os detegere, quam cutem intactam relinquere, quando citius cutis ſecta ſanetur, quam os fiſſum, vel alio modo affectum;*) attenta inquam hac doctrina, integumentis cum perioſteo ſupra partem contuſam ſcalpello diductis, cranium revera fiſſum longitudine trium digitorum transſverſorum deprehendimus; cumque naribus conſtrictis, expirationis beneficio, tum bullulae parvae per dictam rimam exirent, tum livor, febris, paralyſis in dicta corporis parte, atque in loco inciſae cutis pallidum os appareret (quibus in caſibus eodem docente Celſo os excidendum eſt, ait enim *in omni fiſſo, fractove oſſe protinus Antiquiores Medici ad ferramenta veniebant, quibus id exciderent*) terebratio inſtituta fuit octava die a morbi initio, & in parte cranii ſiniſtra, digito uno tranſverſo a ſutura coronali, duobus vero ab oſſibus temporum ſquamoſis, digitis.

Per foramen a terebra factum materia fluida odoris gravis, coloriſque foedi inſtar ſtercoris, quantitate duarum circiter unciarum effluxit: iſta fluente, brachium, manus, femur, crus, pes, ideſt tota dicti lateris dextri pars, motum, & ſenſum antea omnino deperditum acquiſivit, & qui aeſtu jactabatur aeger relevatus fuit, febriſque omnino deceſſit. At cum die a terebratione quarta haemmorhagia cum ſanguinis octo, vel novem unciarum jactura per foramen a terebra factum, itemque die quinta, ſequuta ſit, cumque de vaſe ſanguifero duram matrem perreptante diſrupto, deque auxiliis ad dictam haemmorhagiam ſan-

ſanguinis compeſcendam facientibus nobiſcum ipſi cogitaremus, ſerram parvam figurae ſemilunaris de induſtria concinnatam in uſum traduximus, & partem oſſis cranii ſubtus rimam, longitudinis duorum circiter tranſverſorum digitorum, latitudinis unius, abſtulimus.

Haec cranii pars ablata triangulum efformabat, cujus baſis foramini a terebra facto reſpondebat, vertex vero ejuſdem ſuturam coronalem reſpiciebat; bona ergo pars durae meningis, motus ejuſdem, & vas arterioſum eandem perreptans, antea, & forte tempore ictus recepti abruptum, oculis manifeſta fuerunt: vas iſtud a foramine terebra facto uno quaſi digito tranſverſo diſtabat, ulcuſculumque latitudinis parvae praeſeferebat.

Non ſolum a vulnere ſupra cranium manufacto, ſed etiam a partibus ſub idem cranium poſitis, ſequentibus diebus, non modica puris quantitas fluebat; & tam a parte oſſis fracti, quam ab illa quam ſerra diſcluſerat, oſſiculorum ramenta parva evellebantur, atque in eorum locum fibrillae carneae tenellae, pallidique coloris ſupponebantur lente admodum, ac ſenſim obortae.

Si durae meningis pars regioni cranii avulſi, ulcerique indicato reſpondens, libera, & prope naturalis apparebat, illa certe, quae calvariam coeteraſque partes reſpiciebat, talis haberi non poterat; propterea quod non immerito vereri licebat, ne a ſanguine intra ipſam cohibito, atque in foetidum, & male olens pus, jugiter, copioſeque, primis praeſertim diebus foras emiſſum, converſo, praedictiſque diſruptionibus, exulcerationibuſque veroſimiliter cauſſam praebens, vitium concepiſſet.

Jam viceſima prima illuxerat morbi dies, cum purulenta materies minori copia fluere coepit, inque meliorem colorem verti. Qua vero parte ſanguiferum vas per duram matrem repens hiaſſe diximus, tendinoſarum & carnearum fibrillarum, rubrarumque rudimenta quaedam prodi, & elongari coepta ſunt, dierumque progreſſione internae cranii parti circa plagam jam dictam ita agglutinari, & adhaerere, ut ejuſdem plagae hiatui ac figurae perfecte reſponderent.

Rebus ita ſe habentibus, in oſſis cranii reſtauratione, modoque, quo natura utebatur, exquirendo, notandoque curioſi

fuimus. Parva itaque filamenta a perioſteo, duraque matre profecta nudis oculis vidimus, quae ſimul intexta viginti dierum tempore vulnus fere omnino claudebant, duobus tribuſve relictis parvis foraminibus, per quae ſpecillum oblique utrinque immiſſum libere ſub cranium producebatur uno circiter tranſverſo digito; recta vero propulſum, qua dura meninx coibat cum pericranio, impeditionem, & moram patiebatur.

Quotidie augebantur mole indicata filamenta, praecipue ad ſanguiferi vaſis diſcerpti locum, propiuſque ad contactum labiorum vulneris accedebant in duriuſculam, & veluti cartilagineam ſubſtantiam verſa, quam digito comprimenti teſtabantur.

Ad nonageſimam diem pervenerat morbus, quum durities jam dicta circa vulneris medium digito, & ſpecillo magis obſiſtens planum faciebat ad reliquas laterales vulneris partes paulatim extendi. Labia oſſis cranii a muſcularibus fibris mollioribus, roſei coloris diluti jam operta ſenſim incrementum ſumebant, locumque vulneris ab inflicta plaga relictum coarctabant, replebantque.

Ea porro labia a pericranio facile traducta, cum fibrillis a dura matre propagatis ſocietatem, & foedus in dies inire ſic viſa ſunt, ut in peculiarem ſubſtantiam ſenſim obdureſcentem, tum memoratae plagae hiatus & oſcula, telae inſtar circumpoſitae, omnino claudentem, ac denique in os verſam concreverint, obſcurato jam cerebri membranarum motu, ut nonniſi conſtrictis patientis naribus in lateralium vulneris partium contactum venire cernerentur. Quae quidem argumento nobis fuerunt, fibrillas id genus, in telae, quam diximus, formam contextas, perioſtei propagines fuiſſe, fibrillarum durae matris conſortio adjutas, oſſificoque quem vocant ſucco paulatim perfuſas, ut primum in tendinoſam, deinde calloſam, poſtremo oſſeam naturam faceſſerent, firmarenturque. Et ſane jam quintus ab ictu recepto tranſierat menſis: nec dum tamen convenerant labia oſſium cranii, nec plagae profunditati conſultum erat. Interea callus, ac tum inde os durae meningis, & pericranii ſoboles, avulſi oſſis loco acceſſit. Communibus denique integumentis cum quibuſdam exertis capillis vulnus, callum, ſive os, parvamque foveam, impreſſi vulneris veſtigia contegentibus. Prae-

cla-

clare idcirco nos monuit Celſus lib. 8. Cap. 4. de calvàriae curatione, quod *ſaepe rimae callo quodam implentur, eſtque ea oſſis veluti cicatrix, & latius fracta oſſa, ſi qua inter ſe non cohaerebant, eodem callo glutinantur.* Hac itaque ratione perfectae ſanitati aeger reſtitutus fuit.

Dum curationi huic operam dantes praefati oſſis reſtaurationem attentius ſcrutaremur, nonnulli anatomicae rei, itemque medicae, chirurgicaeque ſcientiſſimi, conſultiſſimique Viri ad Noſocomium noſtrum identidem accedebant, providum illum, mirabilemque naturae agendi modum nobiſcum intuentes. Aderant non infrequenter ex his Laurentius Antonius Bonazzoli, Paulus Baptiſta Balbi, Joſeph Azzoguidi, Thomas Laghi, Jacobus Conti, Dominicus Borghi, Coſmas Piccioli, aliique.

Cum autem rem hanc, mihi hactenus incompertam, & plane novam, ſilentio ac tenebris nondum ereptam putarem, ejuſque novitatem a me primum editam ac divulgatam iri confidentius ſperarem, ecce quem mox ante commemoravi, Dominicus Borghi amice monens, praeclariſſimum Duhamelium in hiſtoria regiae ſcientiarum Pariſienſis Academiae anni milleſimi ſeptingenteſimi primi & quadrageſimi, praedictum naturae operandi modum in oſſium refectione ſolertius obſervaſſe, atque in lucem, aſpectumque hominum protuliſſe. Hujuſmodi accepta notitia jure gaudendum mihi, laetandumque eſſe intellexi: quoniam licet ea ſpe, qua non injucunde paſcebam animum, fore ut novi aliquid ex ſcriniolis noſtris promeremus, me privari videbam, tamen perpulchrum ſentiebam, rem, quam ab nemine antea didiciſſem, perutilem certe, ſcituque digniſſimam, mearum me ductu obſervationum non infeliciter attigiſſe; mihique de illa cum clariſſimis Viris, Duhamelio, & ſi qui ſunt, aliis, appoſite convenire.

Ornatiſſimi vero quondam Collegae Joannis Baptiſtae Stancarii humanitas fecit, ut Duhamelii librum, quo ipſe potiebatur, libentiſſime commodatum haberem in manibus. In quo binas Auctoris diſſertationes legi, menſe Aprili Anni milleſimi ſeptingenteſimi primi, & quadrageſimi editas; quarum altera obſervationes fractorum oſſium reconcinnandorum materiam reſpicientes complectitur; altera de damnis, commodiſve, quae a faſciis,

jux-

juxta pravam, rectamve eas in fractis oſſibus adhibendi methodum proveniunt, diſerte agit.

Mihi porro Duhamelii ſcripta legenti minime omittenda eſſe viſa eſt mentio, quam idem Vir clariſſimus facit alterius libri, cujus titulus: Anatome Mytuli, Amſtelodami anno milleſimo ſexcenteſimo quarto, & octuogeſimo editi, Auctore Antonio de Heide. Agitur in hoc libro de formatione calli, qui unit oſſa diſrupta praeſertim in Ranis. Quamvis autem reſpectu originis membranae ad callum efficiendum comparatae non omnino convenire videantur inter ſe Auctores praedicti, ea tamen in parte, qua perioſteum tamquam ſubjectum, cauſſa, & origo oſſificae conglutinationis adſtruitur, perfecte conſentire videntur: quia nempe illius beneficio humor oſſificus oſſi, calluſque eidem ſubminiſtratur, & cinguli inſtar circum oſſa fracta concreſcit. Et concretionis quidem modum quod attinet, ſequentibus verbis expoſitum tradit praelaudatus D. de Heide. *Lamina evaſati, & concreti ſanguinis extenſa multis laciniis fere per totum articulum, muſculos, fracturamque obtegens 24. horas poſt fracturam in Rana, & huic connexa conſpicitur: hujuſmodi lamina a me obſervata eſt in omnibus cruribus raninis fractis dumodo aliquot horae eſſent praeterlapſae. 3.ª die Lamina erat parum mutata: 5.ª die ſe ſe minorem, & firmiorem oſtendebat habens in quadam Rana formam, & magnitudinem inſignem: deinceps 7.ª 12.ª & 16.ª die examinata ſenſim durior, & pallidior evadebat, ut 27.ª cartilaginea eſſet: Elapſis quatuor menſibus, fracti oſſis extrema tam duro callo, in quem lamina cruenta mutata videtur, conglutinata erant, ut primo intuitu in majorem molem extenſa videretur. Accuratiore tamen inveſtigatione calli materiam oſſis ſuperficiei adnatam eſſe patebat.* Sic ille:

De oſſe femoris fracto in quodam homine, quod cutim pertuderat verba facit praedictus Vir, dicitque poſt mortem dicti hominis, os exploraſſe, & duritiem, albedinem, poros in oſſe, medullam, coeteraque, ut in ſtatu ſano, tam quod ad internas, quam quod ad externas oſſis partes ſpectat vidiſſe: poſteaque ſubdit = *& quamvis callus oſſi adeo arcte connexus videretur, ut aliquis eum pro tumefacto oſſe ſalutaret, diligentiori tamen cura ab oſſe abrdai potuit ſine oſſis laeſione.* Denique ſuam orationem clau-

claudit hiſce verbis: *Ex his experimentis forſan probatur callum generari e ſanguine evaſato, cujus fluidis particulis ſenſim exhalantibus reliquum oſſis formam aſſumit.*

His praemiſſis, diſſertationi ſuae finem facit Duhamelius, qui cum jam dictum naturae operandi modum etiam in corticibus arborum ſe obſervaſſe fateatur, obſervationes proinde a Domino de Heide, aeque ac a Domino Verduchio inſtitutas, cum ſuiſmet obſervationibus, ſuper momenti non levis re, optime conſentire affirmat.

Noſtrae cum iis ne omni ex parte conveniant nonnihil diſcriminis efficit, quod in ea comparatione poſitum eſt, quod memorati Viri obſervationes ſuas coeperunt in oſſibus artuum ſive humanorum, ſive aliorum animalium; nos in hominis cranio. Illi de perioſteo undique oſſa ambiente loquuti ſunt. Nos de oſſe cranii, quod ſolum extrinſecus operit perioſteum. Neque enim ipſi ubique interius agglutinatur dura meninx, quae tamen in ea, quam coepimus, obſervatione perioſtei vices geſſit. Praeterea parvi facienda non eſt menſura temporis, quod perficiendae curationi inſumi debuit, menſium ſcilicet quinque, & ultra, aliter quam in paulo ante memoratis obſervationibus Auctores jam dicti contigiſſe tradiderint, productae. Quod minime mirum videri debet, cum propter magnitudinem, & frequentiam affectuum ſolutam in noſtro caſu partium unitatem ſtipantium, ulceris nimirum, vulnerumque fibroſum cranii, ejuſque vaſorum contextum occupantium, non ſine ingenti aliqua ſanguinis jactura (quorum deſcriptionem praetereo, ne ſuperiora repetam), tum propter eorundem lento gradu ad perfectam conformationem, & ſoliditatem accedentium tarditatem, & moram.

Porro cum non ignoremus, idque omnibus chirurgiam exercentibus compertum ſit, non earundem ſemper apparatum rerum, dierumque numerum ad oſſa fracta reconcinnanda requiri (quaedam enim exiguo negotio, & citius; quaedam negocioſius, & tardius ad copulationem, & firmitudinem redeunt, ut in femorum, & tibiarum oſſibus videre licet: quaedam nullum callum; quaedam membrum ſub nodis diſtortum, & monſtroſum relinquunt propter diverſas cauſſas interdum neceſſarias in-

interdum accidentales, atque id naturae quidem potius, quam artis perverſitate) non immerito ſuſpicari venit in mentem, quum oſſa aequaliter fracta, vel ſimpliciter fiſſa tarde de integro coire videamus, idque ex eo fieri, quod a perioſtei fibris non ſolutis, ſed tantummodo intortis, vel diſtentis, oſſifici, ut ajunt, ſucci influxus, ſi non omnis, ſaltem uber, oſſibus denegetur. Quae mea ſuſpicio mihi primum hoc minus diſplicet, quod cum ſupra allatis Domini de Heide obſervationibus videtur congruere, a ſanguine videlicet paulatim in ranis circum oſſa fracta congeſto, ac dureſcente calli ad eadem revincienda inſtituti formationem repetentis.

Deinde ſi obſervatio haec noſtra rationibus non commentitiis, ſed phyſicis innixa oſtendit oſſa fracta, in animali vivo, beneficio ſucci immediate a perioſteo expreſſi, & coacti invicem coaleſcere, & conſolidari, eamdem aliae non paucae a nobis inſtitutae confirmare poſſent; ſed ne omnibus ſingillatim recenſendis immoremur ſufficiat ſequentes aliquas utpote coeteris inſigniores, paucis referre.

Quinquennio ante in Noſocomium, cui nos a chirurgicis operationibus praepoſiti ſumus, ruſticus quidam acceſſit, annorum triginta, plenioris habitus, in dextera tibia a plauſtri rota graviſſime vulneratus. Integumenta cum carne diducta vulnus, quod compoſitum vocant, efficiebant. Os tibiae cum longe a talo quatuor digitos traſverſos bipartito fractum eſſet, os fibulae fortunate integrum remanſerat. Undecima ſolum a morbi die (vulnere aliiſque cauſis ſic ferentibus) de parte oſſis fracti eximenda ſolliciti fuimus. Haec, quae etiamnum penes nos eſt, fiſtulam repraeſentans tres circiter tranſverſos digitos longam perioſteo nudata erat; intus autem incluſam medullae partem obtinebat. Adhibitis Artis praeſidiis ſex menſium tempore convaluit. Interea dum haec agebantur ſingulis diebus paulatim vidimus locum oſſis avulſi repleri humore circumquaque veniente a membranis partibuſque tibiae relictae, qui in mucorem primo deinde in gluten, poſtea in callum, tandem in duram, oſſeamque naturam mutatus eſt: At cum a veteri ſententia adhuc praeocupati eſſemus, de hoc naturae inſtituto (utpote nondum ſatis detecto) parum anxii ſolum, quae ad valetudinem aegri fa-

facere videbantur, ſtudioſius proſequebamur. Interim vero integumenta, & muſculi contractione tenebantur. Foveola etiam non modica, ea praeſertim in parte ubi antea os reperiebatur, remanſit. Robur tamen acceſſit, nec laborioſo greſſu incedere coepit aeger, qui demum incolumis libere graditur.

Cohortium hyſpanarum pedeſtrium primarius Miles Dominus Joſeph Moreyon, annorum 25. temperamenti bilioſi, habitus corporis gracilis, firma corporis conſtitutione praeditus in praelio Campoſanctenſi cum Germanis, & Hyſpanis inito Anno 1743. menſe Februario, in agro ſcilicet Mutinenſi prope Amnem Scultenam periculoſiſſime vulneratus fuit a tormento bellico in tibia dextri cruris, cujus os antice circa medium ita fractum, ejectumque fuerat, ut quatuor fere tranſverſos digitos in acutum foras promineret. Os vero fibulae ſecundum longitudinem fiſſum muſculos & integumenta huc, atque illuc diduxerat ſic, ut pars tibiae inferior peſſime affecta ab integumentis, muſculis, nerviſque multifariam caeſis unice fulciretur. Dimicatio adhuc vigebat, cum aeger, (militum nonnullorum caeſorum more) ſupra geſtatoriam ſcalam quatuor circiter leucarum itinere, Bononiam delatus fuit, linamentis ſolum albumine ovi imbutis, & faſcia locum affecti cruris obductum gerens, chirurgorum qui cohorti praeerant conſilio, manus ſcilicet a ferro, & medicamentis abſtinentium, ob mortis imminentis metum. Eorum tamen curationi ſe poſtridie ejus diei commiſit; qui cum ad eximenda oſſium fruſta nudata & exſerta aquam regiam in uſum traduxiſſent, Nobiliſſimus autem miles acerbiſſimis cruciatibus torqueretur una cum febre, vomitibus, alvi fluxu, deliriis, anorexia &c., noſtratem Medicum bene doctum & peritum, Dominum Joſeph Cuzzanum conſulere voluit, a quo & pulſas e ſua ſede oſſium partes ſerra tollendas agnovit, rejecta poenitus aqua regia, & medica auxilia, quae curationi valde ancipiti ac periculoſae favere poſſent, accepit. Interea ſudores, urinae, alvi dejectiones criticae acceſſerunt, febriſque omnino deceſſit. Duorum circiter annorum tempore quo in laecto manſit, inaediam cum emolumento patienter ſuſtinuit. A vulneribus tamen, oſſibuſque avulſis, a muſculorum, tendinum, coeterarumque partium jacturis, quae vel in curatione ipſa adminiſtranda neceſſa-

rio contigerunt, ulcera, foveae, inaequalitates ortae ſunt, quarum cauſſa tibia dextra tribus digitis tranſverſis altera brevior evaſit. Exinde oſſeae tibiae, fibulaeque inferiores partes, quae ſcilicet propius aberant a pede, cum ſuperioribus nonnihil in contactum venerunt. Propterea foveam, quam oſſium evulſio procreaverat, biennium ferme reſiduam aliquantiſper impleverunt. Margo iſtorum oſſium, qui ab hyperſarcoſi multorum menſium tempore opertus fuerat, ſenſim a fibris membranarum perioſtei tam interni, quam externi tamquam claviculis manibuſve apprehenſus fuit, & callus undequaque circa eundem ita debilis, laxuſque factus erat, ut ſi tibia ſurſum elevaretur cerae ad inſtar in inferiori ejus parte deorſum flectebatur, & de interrupta convenienti oſſium adhaeſione, firmitateque minime ſequuta fidem faciebat. Tibia haec arte, manibuſque ſine maximo aegri dolore circa marginis & capita oſſium fracta & divulſa elongari, aut decurtari cum minime poſſet, & permoleſte lectulum, & cubiculum ferret, de faſciis, habenis, haſtilibus, aliiſque machinamentis (a nonnullis chirurgiae artis magiſtris) ad partem aegram nondum ſatis firmam tuendam fulciendamque, atque in naturali ſitu continendam comparatis, cogitatum fuit, hinc praeſto affuit, qui opem illis, aegroque praeſidiumque porrigeret ſingularis ingenii & induſtriae vir, opifexque D. Hercules Laelius, in liberalibus, & mechanicis artibus diu multumque verſatus. Hic enim cothurni, vel ſi mavis ocreae novum ſchema ab ipſo elaboratum confectumque illis obtulit, quod convaleſcentis militis tibiae, & calcaneo accomodatum cum egregie ipſi profuerit (nam ipſo ad uſum traducto pede claudo fortiter terram percutere poterat) convenire officio, ſtudioque erga humanum genus, cui maxime prodeſſe volumus, noſtro, judicavimus illius formam, & opificium proxime exponere, ac deſignare.

Tab. I. Figura prima exprimit machinamentum ferreum, tum ad cothurnum in convenienti forma detinendum, tum ad robur, ac fundamentum illi, totique aegrotantis corpori impertiendum. Ex ſex ferraeis laminibus efformatur, quarum longae A. A. A. & perpendiculares; tres vero ſemicirculares & tranſverſales B. B. primae reſpondent longitudini totius tibiae cum calcaneo. Semicir-

circulares, ſive tranſverſales vero illas ligant, ac eorum diſtantiam, locumque deſignant: ambae poſtea figuram, reſiſtentiam, & latitudinem cothurno elargiuntur. Tam iſtae, quam illae hic illic ordine ſunt perforatae, & per haec foramina, claviculis capitatis, corio affiguntur: laminae tranſverſales, & longitudinales inter ſe ſunt confixae.

Figura ſecunda exhibet cothurnum ſine tibia: in poſteriori & laterali ſui parte ex forti corio efformatur, intuſque illi dictum machinamentum affigitur A. A., ambo goſſipio, & tela ſubtili ſunt operta: iſtud ad differentiam dicti machinamenti, pro neceſſario totius tibiae ingreſſu, in anteriori parte apertum eſt: ſupra genu utrinque ſunt duo parvi potens d. d. (Fig. II. & III.) ex corio confecti, & in poſteriori cothurni parte in eadem linea fortis quaedam zona C. C. ex vaccino corio facta, & appoſita, quae tranſit ſubtus dictos ponticulos, & femur ſupra genu circumdat, idque ne ligatura a neceſſaria directione recedat. Fibula D. D. altero ſui extremo unitur, quae juncturam tandem inter duos ponticulos firmat. Ut cothurni pars accomodetur figurae, motibuſque femoris genu in anteriori parte non operit, non ſic vero in poſteriori ideſt ſupra poplitem. Subtus genu reperiuntur duo alii parvi ponticuli b. b. b. (Fig. II., & III.) deſcriptis ſimiles cum cingulo, & fibula ad uſum ſupradictum appoſiti. Lineae punctis notatae circa genu E. E. (Fig. II., & III.) delineant iſtud intra cothurnum locatum. A genu uſque ad pedem zona una hinc inde ex vitulino corio confecta F. F. (Fig. II.) in anteriori parte cothurno unitur; ambae ſunt perforatae, & ligula adſtrictoria tibia, & cothurnus perfecte clauditur. Sub calcaneo, & pedis digitis, non ſic vero in ejuſdem pedis vola ſunt duae crepidae ſive ſoleae G. G. ex ſubere factae altitudinis trium circiter unciarum pariſienſium, & ſupra digitos operculum I. I. (Fig. II. & III.) item ex corio, quod pro lubitu tolli, ac apponi poteſt, ne digitus pollex per morbum ſurſum nimis reflexus, laedatur.

Figura tertia repraeſentat cothurnum infibulatum anterius cum tibia intus concluſa; ambae linaee e. e. punctis interſtinctae indicant partem, e qua avulſa fuerant oſſium fruſtula, tibiae ſcilicet, & fibulae.

Fi-

Figura quarta exprimit unam ex fibulis H. H. quae deſcriptis vincturis inſerviebat. Haec fibula anglica nominatur. Stringit firmiſſime, nec cingulum perforat, laceratque, ut faciunt quae ſtilum in medio ſui habent.

Quamvis autem expoſitae obſervationes non ſolum ſatis eſſe poſſent ad demonſtrandum, ſive mavis ad confirmandum perioſtei beneficio, oſſa nutrimentum accipere, & fracta ſubſidio quaſi ejuſdem ferruminantis ſucci coglutinari, & conſtabiliri, ſed forte etiam ad ſuſpicandum hoc idem fieri a membranis cartilagines, tendones, nervos, muſculos &c. veſtientibus, dum eorum reſtauratio requiritur, attamen aliam obſervationem utpote habentem aliquam novitatis ſpeciem poſtremo loco addere opportunum eſſe judicavimus.

Pridie idus Junias Anni 1748. acceſſit ad noſocomium Sanctae Mariae de Morte ruſticus homo annorum 24. temperamenti optimi, habitùs corporis ad gracilem accedentis, viribus ſatis firmus, ut a nobis medicinam acciperet ad quemdam brachii ſiniſtri morbum debellandum comparatam. Hic enim (ut nobis narravit) menſe martii Anni 1746. nonnullos baculi ictus perceperat in exteriore dicti brachii parte, in ea ſcilicet, quae inter cubitum, & humeri caput reperitur. Percuſſiones a baculo factae non horizontaliter, ſed nonnihil oblique in brachium inciderant, & quamvis ruborem, livoremque cum dolore attuliſſent, octo tamen ſequentium dierum ſpatio brachium attollebat, verſabatque in omnem partem, neque a ruſticis conſuetis laborioſis operibus peragendis abſtinebat: Servus enim ſtabularius, & mediaſtinus erat. Brachio deinde magis quam antea dolere coepit, febrique accedente, majore ſuffundi livore, & rubore per totum fere ſuperioris brachii tractum ad humeri caput cum tumore, quibus in locis poſt aliquot dies foramina duo aperta ſunt per quae icor, ſanguis, puſque foetidum in magna copia emanabat. Triginta quatuor ſequentes dies remotus ab omni opere tranſegit in foenili ſordide cubans ſupra ſtramina cum ejulatu, ac gemitu. Febre interim remittente, coeteriſque ſymptomatis miteſcentibus, antedicta foramina putris materiae copiam in dies minorem emittentia, paucis relictis cicatricibus, abſque ullo fere praeter diaetam remedio, quaſi in totum clauſa ſunt.

Ad

Ad labores reverſus, duos deinde annos in iis conſumpſit, omnis prope incommodi expers. Quibus elapſis dolorem punctorium experiri coepit in ſupradicta brachii parte, ubi poſt aliquos dies deltoide muſculo in parte ſumma diſſoluto, ruptiſque communibus integumentis, ramentum oſſis foras ejectum apparuit. Quod totos ferme viginti dies ſenſim magis erumpens, ulcereque ſubcruento & ſanioſo, elypticam figuram mentiente, circumſcriptum, prae moleſtia potius, quam dolore ad quaerendam medicinam aegrum compulit.

Oculis, manibuſque brachium hocce attente luſtravimus, examinavimuſque, nullamque inſignem deformitatem in exteriori ejus parte invenimus. In interna vero non item; nam tophum, nodumque inaequalem, figurae quaſi bifurcae, non mediocris magnitudinis dicto oſſis ramento ſubtenſum offendimus; quo diligentius contrectato, & excuſſo, cum de aliqua ejuſdem mobilitate admoniti, non levi etiam de oſſis carie ſuſpicione moveremur, ad illud eximendum acceſſimus. Verum praeter *Tab. II.* expectationem, nec ſine admiratione non ramentum, ſed fiſtulam bene conſpicuam, integramque ſcilicet partem oſſis humeri facili negotio extraximus. Haec longitudinis erat quinque digitorum tranſverſorum. In ſuprema parte A. A. figuram ad triangularem accedentem praeſeferebat; In ima vero B. B. inaequalem, ramoſamque ſervabat. Pleriſque in locis C. C. pertuſa variis foraminibus cernebatur haec fiſtula manifeſtam cariem oſtendentibus. Carebat omni medulla, & perioſteo, eratque oſſis humeri vere pars illa, quae ab ejus collo cubitum verſus protenſa menſurae jam dictae reſpondebat, ibique finiebatur, ubi deltoidis muſculi tendo in naturali ſtatu infixus reperitur.

Haec inſignis oſſis humeri pars avulſa eo majorem nobis attulit admirationem, quomagis ab ejus eductione naturam conſultricem providam utilitatum, opportunitatumque omnium eſſe cognovimus non ſolum ex eo, quod adverſus tot, tantaque incommoda brachium robuſtum, valens, ſolidumque manſiſſe animadvertimus, ſed etiam quia totam exteriorem ejus partem, quae baculi ictus pertulerat naturalem formam revera ſervaſſe cognovimus. Videnda quoque ſe nobis curioſius inquirentibus praebuit cum exterius in ſumma, & ima oſſis jam di-

ĉti parte protuberantia quaedam laevis, compreſſa, & circelli inſtar ſubrotunda; tum interius aſperitates, & ſalebrae inaequalem internam faciem reddentia. Patuit etiam plagae ulceriſve hiatus quidam, cum oſſis ramento, praeter alia nonnulla leviora vitia naturalem oſſis ſpeciem non valde deformantia. Ex quibus cum utilitatis aliquid non ſpernendae, in rei phyſicae, & chirurgicae commodum redundare poſſe crediderimus; placuit in humero ſauciato modum renovati oſſis, vetere expulſo, rationibus adumbrare.

Praenotare tamen lubet: primo oſſa a perioſteo, quemadmodum ſupra demonſtrare conati ſumus, nutrimentum accipere, fracta vero ſubſidio quaſi ferruminantis ſucci conglutinari, & conſtabiliri. Secundo ictus inflictos brachio percuſſionis notas integumentis, muſculis, perioſteo, ipſique oſſi inuſtas abſque ſenſibili continui ſolutione reliquiſſe. Tertio nonniſi quatuor & quadraginta diebus ab influentium, & putreſcentium humorum congeſtione, & mora brachium inflammatione prius, nempe poſt octo dies, poſtea ſuppuratione correptum fuiſſe. Quarto denique os illud quamdiu integrum & incorruptum, ſuiſque expletum numeris & partibus manſit, nutritionis beneficio non caruiſſe, ſpoliatum vero membranis, perioſteo, ceteriſque adjumentis tabefactis, (ut in parte brachii externa percuſſa,) & conſumptis, ita exaruiſſe, ut nutritioni plane impar evaſerit.

His praemiſſis, jacturas oſſis avulſi beneficio quidem perioſtei, nec non etiam fortaſſis membranae muſculorum communis reparatas fuiſſe cenſemus vi inquam, & effectu pinguis & denſi ſucci ab perioſtei poris guttatim emiſſi, particuliſque ſalino terreis ubertim referti: quo paulatim collecto, & concreſcente primo in parte brachii externa; ſecundo etiam in interna ſpatiumque duo inter disjuncta oſſis humeri partium extrema interjectum, calli, nodive modo, replente, priſtinam, & prope naturalem brachio formam & firmitatem rediiſſe arbitramur.

Si poſtea attenta morbi hiſtoria alicui videretur, oſſis ſuſfecti modum melius, vel aeque bene explicari poſſe admiſſa praeſertim in parte ſuperiori ejuſdem oſſis fiſſura a baculi ictibus tunc primo facta, nos quoque huic ſententiae non refragare-

garemur, animadvertentes (ut ex topho, nodoque ſupra deſcripto) ſuccum affluenter a perioſteo reſtaurato fuſum in ſuprema hac oſſis humeri parte, nempe intra hanc excogitatam fiſſuram ſe inſinuaſſe, & cuneorum veluti more, vim feciſſe in caput oſſis emortui, cum quo couniri non poterat, & ſic facilius iſtud tandem aliquando e ſua ſede removere, ac in hac ſuprema brachii parte foras illud impellere potuiſſe:

Hac nempe exiſtimatione, ſive conjectura admiſſa huic eductioni, ut videtur, manus adjutrices exporrigebat ſuccus oſſificus expreſſus a perioſteo reſtaurato, qui (cum partes externas oſſis emortui veluti tangeret inungeretque, non vero poſſet illis uniri, & in conchae formam ſolidaretur) aequaliter etiam vim faciebat in reliquum os emortuum, quod etiam illi locum dare debebat dum vi expellebatur ab oſſe ſano: hinc ſi poſt receptas percuſſiones, octo ſequentium dierum ſpatio, ut dictum eſt, brachium attollebat, verſabatque in omnem partem, & a conſuetis ruſticis laborioſis operibus peragendis ſe non abſtinebat, idque forte eſſe poterat quia vires a muſculis anconaeis & praeſertim deltoide, vigebant, item muſculi coracobrachieus, biceps (quem ego tricipitem nomino,) vires addebant, portio veteris oſſis a perioſteo primis temporibus non exuta, os ipſum etiam ſi fiſſum in dicta parte, vel ſi mavis in ambobus extremis, ligamenta, muſculi, integumenta communia, corporis habitudo, aetas juvenilis, brachium dextrum, quod majorem vim ſufferre ſolet, & auxilium ſiniſtro exporrigere, haec inquam omnia, & alia ſi quae ſunt in cauſſa tantae ſervatae virtutis eſſe potuerunt.

Attento igitur temperamento, diaeta, quiete, expulſioneque materierum putridarum, quae triginta quatuor dierum ſpatio emanarunt, ſi aeger iſte mercenarius ad operas ſcilicet conductus ruſticis ſuis conſuetis curis difficiliſſimis operam uti antea dedit, nil mirum ſi etiam de ſufficienti quantitate, & qualitate ſucci oſſifici tunc a perioſteo exſtillata, & in oſſaeam naturam verſa judicari poteſt. Quo enim major ut antea adnotavimus eſt perioſtei diductio, contuſio, & ejus fibrillarum dilaceratio (ut ex longa obſervatione didicimus) eo promptior eſt oſſium fractorum conſolidatio, & unio, igitur etiam in praeſentiarum (ut a livore,

 tumo-

tumore, eryſipelate, doloribus, febre, abſceſſu &c. colligitur) ubi maxima facta fuerat contuſio, & fibrillarum perioſtei laceratio, ſolerſque renovatio, eo major quantitas ſucci oſſifici expreſſa quoque fuit, & vis neceſſaria ſuffecta, ut aeger iterum ſua mediaſtini ſcilicet munera exercere poſſet.

A materia ergo purulenta, aereque ſi dicta oſſis humeri pars nudata fuit, attentiſque reſtauratione perioſtei, attentaque fiſſura excogitata, nihil profecto vetat, quin etiam ſuſpicemur, hanc oſſis educti partem ſuis extremis (primis ſcilicet menſibus) cum reliquo oſſe ſano, nempe cum ejuſdem baſi, & capitulo, aliquo modo unitam manſiſſe, ſicque ita firmitati totius brachii conſuluiſſe, quae ad dictos conſuetos labores ferendos neceſſaria erat.

Qua ratione igitur in oſſium amputationibus caput oſſis amputati, tandem aliquando divelli ſolet ab oſſe ſano, ita in reſtauratione dicti oſſis, ablato oſſe veteri, oſſi novo fibrillae perioſtei adglutinatae, & convolutae fuerunt, brachiumque a cubito uſque ad humerri caput, ſenſum, longitudinem, figuram, vimque ad toties exarata munera praeſtanda comparatam acquiſivit:

Ut relictis ulceribus, malaeque brachii valetudini curationem adhiberemus, tempore unius menſis in noſocomio noſtro eſt commoratus, a quo poſtea ſanus, & incolumis exivit. Verum quamvis perinde quaſi novitas, nos magis (ut ait Cic. de natura 45. 6.) quam magnitudo rerum debuiſſet, ad exquirendas dictorum phaenomenorum a paucis obſervatorum cauſſas excitare, tamen & a magnitudine magis, quam a novitate (utpote anatomicae, medicae, chirurgicaeque arti valde utili) moti, ea ſolum, quae & ab eodem aegro, & ab illis, quibus inſerviebat, numeratumque ſtipendium accipiebat, accepimus, quaeque tempore quo in Noſocomio deguit, obſervavimus, & a ſumma phyloſophorum, medicorum, anatomicorum, nobilium, civium, religioſorum frequentia, & fide digniſſimorum teſtificari poſſunt, ſumma pariter cum fidelitate expoſuimus.

Exempla tamen ſimilium, vel fermè ſimilium curationum habentur in medicorum libris, & in hiſtoria medicinae a Galeni tempore, uſque ad initium ſaeculi decimi ſexti ab eruditiſſimo viro Joanne Freind Anglice ſcripta, & a Joanne Wigan

ex

ex anglico in latinum converſa pag. 128. etiam legitur Ebn Abbatem Al-Zacharavium, ideſt Albucaſim Arabum (qui circiter anno Domini MLXXXV. medicam artem cum laude exercebat) ſe abſceſſum vidiſſe in femore, *ex quo palmae longitudine os erat carie exeſum: & tota paulatim oſſis ſubſtantia abſcedente, in ejus locum callum adeo firmum ſuccreviſſe, ut homo poſtea commodè incederet.*

Nec odioſum, nec moleſtum me eſſe puto ſi quae ad nobiliſſimarum iſtarum artium commodum, utilitatemque dicta fuere, iſtis colophonis loco addo *Oſteocollam* in oſſium fractorum curatione pro remedio, atque allevamento uſque adhuc pervulgato, decantato, acceptoque, eandem naturae alkalinae eſſe, & niſi eadem alkalina vi in hoc bono conficiendo aliquid poſſet, *Oſteocollam* inquam, ſuperfluam, ac nullius virtutis eſſe pronuntio: Et revera, ut natura hujus lapidis, ſive potius tartareae aquarum concretionis periculo aliquo a nobis perſpiceretur, eandem in pulverem redactam, cum aceto deſtillato efferbuere vidimus, item cum ſpiritu nitri magna ebullitione ſuſcepta in hunc liquorem verſam eſſe conſpeximus: cum ſpiritu vini in cineribus calidis detentam per noctem, eandem nullum colorem mutaſſe ſumus contemplati: calcinatione facta, ea phaenomena patuerunt, quae in oculis cancrorum fluviatilium, & raſura matris perlarum coeteriſque ferme teſtacaeis, ſive alkalinis corporibus notari ſolent, tandem elixiviatione inſtituta, pelliculas quaſdam albidas dediſſe vidimus valde divulſas nullius ſaporis, nulliuſque viſciditatis, ſicque nihil eorum obſervavimus, quae ad gluten, ad unionem ſive, ut ajunt, ad oſſium fractorum curationem facere poſſunt.

Porro quum remedia quaedam laudibus jure extollantur, quae ad aliquos tollendos morbos apprime faciunt, quaedam vero alia utpote nullius expertae virtutis abijciantur, nos, qui in oſſium fractorum curatione *Oſteocollam* nullius fortaſſe utilitatis eſſe innuimus artis quoque ſtudioſos amice admonemus ne inſculptae cuidam immagini in pleriſque mixtis naturae corporibus ampliſſime ad quoſdam morbos tollendos, laudatis (ut fit a mythologis, & praeſertim ab Oſualdo Crollio lib. de ſignaturis) acquieſcant, ſed naturae, viriumque illorum, facto prius

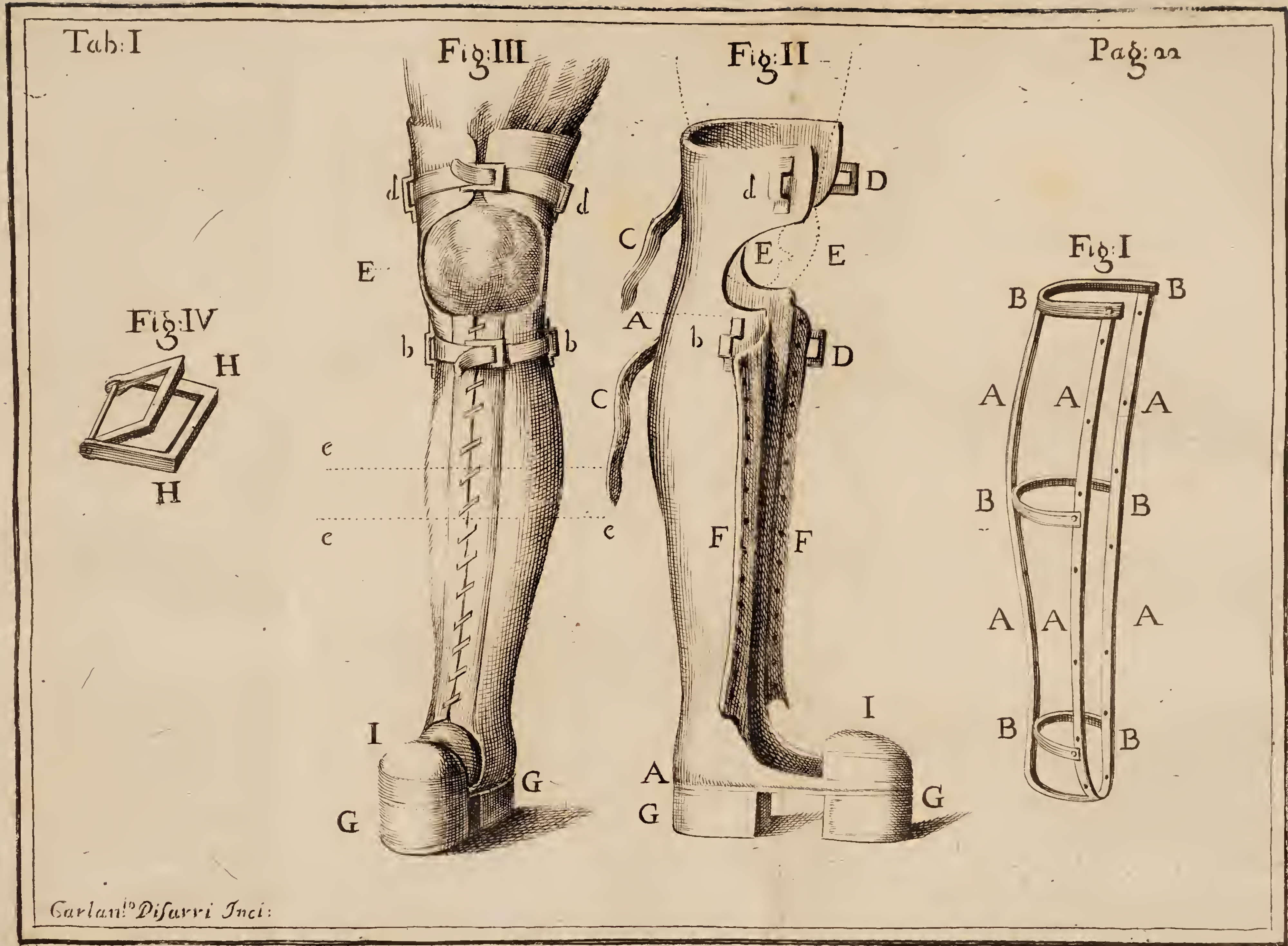
 pe-

periculo, genuinam tandem eorum vim, modumque agendi in vivis hominibus agnoſcant, ut aliquando ſcite, doctèque partibus aegris (habeant, vel non, cum indicatis corporis humani partibus aliquam ſimilitudinem) medicinam faciant.

Exaratae hactenus animadverſiones, quae oſſium fracturas eorumque inſtaurationes, & potiſſimam earum cauſſam, uti arbitramur, comprobant, aliis quidem obſervationibus ſuper ipſa re factis, a nobis confirmari poſſent. Verum, quum in earum pleriſque fortaſſe cauſſarum indicia deſint, nos pari ratione ab illis indigitandis ſuperſedemus.

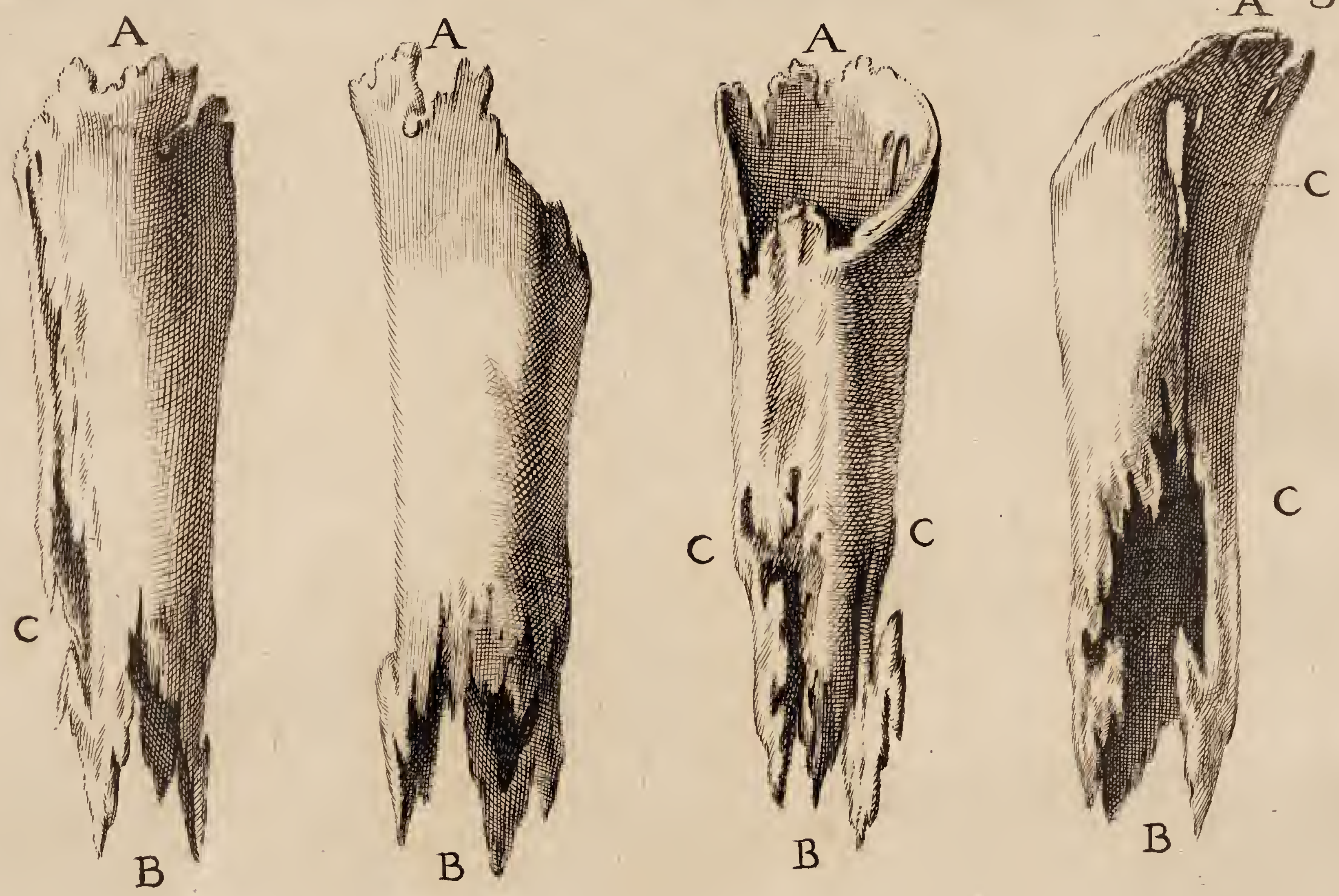
Machinationem autem, ac naturae ſolertiam in oſſium inſtauratione non poſſumus non attente quotidie intueri in Foemina annorum quatuor ſupra viginti noſtrae curationi commiſſa, quae ſeptem ab hinc menſibus vulnus a ferreo cuſpide furcae excepit in media ſuturae ſagittalis cranii ſede; quo circa terebratum a vulnere cranium conſpiciebatur, & non modica durae meningis pars male affecta fuit: cujus cauſſa, ceterorum ferme omnium vulnerum more (quae ab anno milleſimo ſeptingenteſimo quadrageſimo nono, menſe Septembri ad praeſentem uſque diem in gangrenam facile tranſeunt, & huic diro morbo ſubijciuntur) integumentorum, & cranii ſuperpoſitae partes, gangrena, una cum non levi oſſis cranii detrimento, hic loci apparuit, nobiſque occaſionem dedit evellendi, diſpertitis vicibus potiorem partem ejuſdem cranii, quae res effecit, ut ſymptomatum obſervatorum ſpeciem, & curationem a nobis factam deſcriberemus aleae, & periculi certe plenam, ita ut poſtea operatio haec noſtra chirurgicae artis alumnis perutilis ſaltem aliquando eſſe poſſet. At de cranii, oſſiumque fracturis, eorumque conjunctione, quamvis copioſe, ob infortunia & pleraque eorum graviſſima, quae hac in Civitate agroque ejuſdem accidunt, & noſtrae curationi committuntur, ut alias innuimus, dicere poſſemus, modo ab illis recenſendis abſtinemus, & ad hernias minus cognitas a nobis viſas, & obſervatas annis proxime elapſis, orationem convertimus.

De

Tab: I
Fig: III
Fig: II
Pag: 22
Fig: IV
Fig: I
H
H
d
d
E
b
b
e
e
e
I
G
G
D
C
E
E
A
b
D
C
F
F
I
A
G
G
B
B
A
A
A
B
B
A
A
A
B
B
Carlan.to Pisarri Inci:

Tab: II

Pag: 22

Carlan.to Piſarri Inc.

De raris quibuſdam Herniis.

VIR annorum triginta, procerae ſtaturae, cujus optima corporis habitudo erat hilariſque indoles, a contundente inſtrumento ingentem in inguine dextero ictum accepit; quae res in cauſſa fuit (ut ipſe tunc arbitratus eſt) cur hoc in loco inguinali hernia coeperit laborare. Hic homo in arte veſtiaria quamvis cum laude occuparetur, tamen quum in amoenis viridariis, agriſque excolendis natura propenſior eſſet, quoddam praedium in meridionali parte montuoſa, procul ab hac Bononia Urbe ultra mille paſſus conduxit. Huc itaque diebus fere ſingulis, quinimmo ſaepius, ſemel & iterum in diem petebat, arva propriis manibus fodiebat, bipalio paſtinabat, terram elatius verſabat, ligone perfoſſam occabat, aratro ſcindebat, arbores tondebat, & agricolae omnino perſonam agebat. Opere fatigatus, copioſoque ſudore madidus, Bononiam redibat, & noctu veſtiariam artem prolixe aſſumebat; quamobrem non multum in lecto quieſcere, ſomnumque capere videbatur; quodque praecipuum eſt, mane diluculo rus repetebat, & in antedictis ruſticanis exercitationibus per aeſtivos quoque dies ſub dio, & aere interdum roſcido, tum puro, tum impuro, ſalubri, & inſalubri; deinde immutato anni tempore, ſub aſpero coelo, inclementi, atque brumali, tanta vi, impenſoque labore agitabatur, ut hernia illa inteſtinalis in dextera abdominis parte magis fuerit aucta, & quamvis fulcimento enterocelico ad inteſtina intra abdomen continenda comparato uteretur, a ſtomachi tamen doloribus, & ab illis infimi ventris diverſae indolis frequentius corripiebatur: hinc faeces tardius emittebat, inquietudines, anorexiae, laſſitudines, ac febres accedebant, quae quidem quum ad breve tempus ducerentur, rurſus ille ad villica opera aſſumenda veniebat. At vero ſcroti moles in dies augeri coepta eſt, ſicque de inteſtinorum lapſu ex inguine intus eundem a pleriſque dubitatum fuit. Interea compreſſiones, ligaturae magis quam antea (& fortaſſe cum iſtius hominis non modico detrimento) in uſum poſitae fuere; ſurſum autem corpus, quod molem efficiebat, compelli

non poterat, ut ſaepiſſime compellitur in bubonocele. Sed praeter durum corpus inaequale minime crucians, aliud etiam huic veluti adjunctum, praeſſioni facile cedens, manibus contrectabatur, ac de ſola peritonaei majore laxatione ab aegro reputabatur. Porro hic homo, quum de valetudine ſua parum ſollicitus eſſet, & uſque adeo exaratum morbum, miſerum, diuturnumque nihili ſane faceret, a praelaudati conducti praedii Domino, maximo cum ſui animi moerore intempeſtive, atque contumelioſe (ut mihi narratum fuit) expulſus eſt. Quapropter de arte ſua veſtiaria iterum inſtauranda excogitavit, & Venetias adivit: quum vero ex itineribus, ruſticiſque operibus peragendis non ſolum, ſed etiam per quietem ſaepiſſime ad emittendum ſudorem eſſet natura comparatus; quo tempore non tam copioſus erat ſudor, in febrim identidem incidebat; & quum biduum cibo ſe abſtineret, febris illa decedebat. In arte veſtiaria tempus aſſidue impendens, iterum ex motibus corporis magna contentione feriari ſolitis, quibus ſe neceſſario abſtinebat, denuo in febrim incidebat; tum accedente ſudore, altera die ſequenti belle ſe habebat. Bonus homo parvo quidem lucro contentus, levi quacumque de cauſſa cordis laetitia quum exultaret, die quadam dum per otium & ſolatium una cum ſociis, ac ſociabus perjucunde tempus tereret, a quodam homine (neſcio quo fato) ferreo bacillo in herniae poſteriore parte percuſſus eſt, cujus cauſſa animi defectio ſubſecuta fuit, & morbus crevit. Filius interea unicus, quem ex ejus uxore habuerat, & in quo ſpem omnem ſenectutis repoſuerat, magno ſui parentis moerore Patriam Bononiam deſeruit, & Varſaviam ad Polonos profectus eſt. Deinde infelix Pater ſimul cum uxore infirma Venetiis adhuc per annum commoratus, Bononiam iterum conceſſit, & in venditandis calidis potionibus, quae vulgo *Coffè*, & *Cocholàta* appellantur, per civitatem intentus, & occupatus, vitam ſuam angoribus, moleſtiis, ſummoque plenam labore degebat: homo profecto, qui vir dolorum vocari poterat, tum natura, tum voluntate, aut conſuetudine jugiter habita in eo ad gravem morborum ſenſum ex monſtroſa hernia continue advenientium, perferrendum; quibus ſane miſerandis rebus valde, multumque jamdiu accommodatus videbatur, nam

eo-

eodem etiam aſſerente, quamvis ob pravas ſymptomatum cauſſas vires, corporiſque habitudinem deficere ſentiret, ac mori ſe diceret; ſumma tamen ſocordia afficiebatur, & inteſtinum morbum negligebat; tum brocherium aliaque congruentia medicamina, ad tumorem (qui intra ſcrotum craſſiore mole quotidie adaugebatur) erigendum, vel ſurſum, ut par eſt, continendum explorata, contemnebat. Die vero quodam menſis Junii Anni ſeptingenteſimi quadrageſimi ſeptimi ſupra milleſimi e ſcala geſtatoria lapſus in pedes magno internorum viſcerum motu atque diſpendio conſtitit, unde tumor mole fere dupla percrevit, ipſoque homine affirmante, jam omnino ruptum (uti vulgo dicitur) eſſe ajebat. Vigeſimus ſecundus annus ab initio morbi tranſierat, & ad hanc tumultuoſam vitam ſufferendam veluti aſſuefactus per litteras de ſui filii obitu, de mortuo inquam filio, a quo in ſingulos annos aliquam pecuniam ad vitam, qua valeret ratione, ſuſtinendam, infauſtum nuncium accepit; hinc animo ad extremum demiſſus, & in lacrymis detentus, & moerore triſtiſſimo confectus, a febri ardentiore correptus eſt. Dolores itidem in ſcroto, & intra eundem; tum vomitus, ac ventris tormina vehementius quam antea invaluerunt, ac de ſumma, ac prorſus adverſa valetudine ita fidem fecere, ut jam perfractis viribus animus deficeret: ex quo lectulo ſe infirmus ille dedit, neque ſurgere poſtmodum eſt conceſſum. Quae interim ad demulcendum aliquantiſper morbum apta eſſent remedia, in medium adducta fuere. Etenim aqua ad trium librarum pondus per foramen in ſcroto arte adapertum educta eſt, tum ſplenia, & adjumenta alia, etiam interna in uſum poſita fuerant. Ab coeteris autem chirurgicis operationibus tunc ſuperſedendum judicatum fuit; enimvero monſtroſa hernia, vel potius plurimarum herniarum acervus oculis patenter exhibebatur, manibuſque contrectabatur; qua de re ferventi aeſtu, febrique vehementi miſer ille jactabatur & quum de inflammatione tumoriſque prava, malignaque indole ſatis, ſuperque conſtaret die undecima ab antedictae poſtremae febris initio, pergravi fractione animi, ac demiſſione accedente, & ſuccreſcente mortuus eſt homo.

Ad

Tab.III. Ad Cadaveris ſectionem habendam convenimus, & in ipſum ſcroti tumorem monſtroſum, tamquam in morbificae originis ſedem, oculos primum conjecimus. Hic tumor perpolitam ſuperficiem, pellucidamque praeſeferebat, ac vitream fere cucurbitam, cum amplo tamen foramine in vertice ad elipticam figuram accedentem, aemulabatur. Hujuſmodi autem tumoris altitudo unius pedis pariſienſis erat; latitudo digitorum octo: ſicque altitudo ad latitudinem, ut 12. ad 8. In tumoris medio parva conſpiciebatur rimula, ex qua uretrae foramen hiabat. Dexterum teſtem in ima ſcroti parte, ſiniſtrum vero nonnihil a latere impulſum, parumque dimotum obſervavimus; at hujuſce tumoris qualitatem ex tactu, & ſignis etiam antea manifeſte deprehenſis perluſtravimus, & affectiones alias elicere ſategimus. Iccirco aeque duram omni ex parte non invenimus herniam, de qua veluti aquoſa, ſarcomatoſa, varicoſa, & inteſtinali, ut vocant, & verſicolore judicium haud dubium fecimus. Sectae item fuere coeterae partes cadaveris, & nihil ſane in ſupremo, medioque ventre diſſimile naturali factum vidimus: diductis vero ab infimo ventre integumentis, & muſculis nihil de omento, aliquid vero de inteſtino colo apparuit; ſed tenuvia praeſertim inteſtina in conſpectum venerunt. Inteſtinum colon in abdominis fundo, & pro majore deſcribenda ſui parte in dextera ſcroti ſede lateſcebat. De omenti origine ſolliciti fuimus, atque a ventriculi fundo multo ab hinc tempore omnino diductum fuiſſe judicavimus, nam veſtigia, indiciaque loci parva quamvis, & levia, ubi naturaliter adhaerebat, reperta ſunt. Scroto adaperto, craſſa ejuſdem integumenta, & circa fundum ad ſcirrhi naturam accedere viſa fuere; peritonaeum ſumme didictum erat, ac tumorem ibi contentum circumveſtiebat, in elegantes plures lamellas facillime dividebatur, intraque ipſum & ſcrotum aquam, ut innuimus, arte eductam, antea recolectam, atque conſtrictam demonſtrabat. Sanguifera vaſa in illud veluti reptantia varicoſa extiterant; tunica albuginea celluloſa, tamquam ſpongioſa cernebatur, ſeroſoque turgeſcens humore. Haec una cum ſcroti integumentis circa fundum in ſua craſſitie ſemidigitum pariſienſem aequabat; diameter vero anuli per quem tumor (nimirum inteſtini coli, & meſocoli pars) deſcen-

ſcenderat, duobus digitis pariſienſibus aequalis videbatur. Ablato peritonaeo, oculis ſe objecit bubonocele ab inteſtino colo formatum, quod cum meſocoli parte omentoque pro majore portione herniam hanc, vel ſatius, herniarum acervum omnium, ab artis chirurgicae magiſtris deſcriptarum uſque adhuc, efficiebat. Omentum autem fere prorſus deletum erat; tum ſtygmata tantummodo hic, illic unctuoſa, nonnihil albeſcentia per totum tumoris tractum patebant, quae quidem de ipſius omenti relictis portiunculis fidem faciebant. Stygmata iſta pinguedinoſa digitis facile dimovebantur; ac de natura ſeu qualitate iſtius tumoris non participare ſatis abunde oſtendebant. Inteſtinum inquam colon e ſua ſede divulſum erat dextera in parte, ubi conjungi ſolet cum caeco inteſtino, & in parte laeva, ubi rectum inteſtinum initium habet: at in dicta parte dextera ſecum de inteſtino caeco quid traxerat. Inteſtini coli portio intra ſcrotum contenta ſexdecim digitis pariſienſibus aequivalebat: quod ſi perpendiculariter ad tumoris latitudinem dimetienda erat, ſemipedem pariſienſem exacte aequabat; ſi autem ſit ſermo de altera ſui parte, quae recto annectitur inteſtino, haec quinque digitis pariſienſibus conſtabat: inflectebatur deinde, ac loci anguſti ratione, ubi reperiebatur, ſuperficies ad invicem non ſolum in contactum perveniebant, ſed validiſſime inter ſe choaereſcebant. Ubi vero inteſtinum hoc inflectebatur, in anteriore ſui parte, in illa videlicet, quae muſculos abdominis reſpicit, a carneis fibris rubris, craſſis, lacertoſis vereque muſcularibus ubique fere operiebatur, quae profecto novum, atque jucundum nobis, ceteriſque, qui aderant, ſpectaculum exhibebant, inſignemque muſculum efficiebant. In ſua longitudine hic quinque digitis pariſienſibus aequalis erat, & latitudine in ſuo exordio quatuor; Incipiebat enim a meſocoli parte ſiniſtra, & per ejuſdem inteſtini tractum protendebatur, in acutoſque angulos longe a caeco inteſtino tribus digitis deſinebat. Si autem in ſui deſcenſu inteſtinum iſtud cum majore ferme meſocoli parte, nempe cum deſcripto tumore omentum traxit, & hoc e ventriculi fundo quidem divulſit; tum meſocolon deorſum inflexum [ab inſuetis fortaſſe vaſorum excurſibus, itemque compreſſionibus, & viribus, tum ab anulo antedicto, vel praeterea

rebus aliis] erat in cauſſa cur aeger ille tot, tantaſque perferret incommoditates, dum intra ſcrotum inteſtinum illud deſcenderat, & qualitatem in dies morboſam contraxerat, & acquiſierat, unde tumoris ſcirrhoſi naturam eſt quoque adeptus. Pars, inquam, meſocoli, quae in abdominis cavitate reperiebatur, digitorum trium tranſverſorum ſpatio, mole ſua ſenſim adaugebatur, neque multum a naturali ſtatu aliena, diverſaque cognita eſt; quae vero pars meſocoli intra ſcrotum erat, ipſa veluti per gradus in ſui deſcenſu duriorem in naturam faceſſebat, ejuſque color (quemadmodum in ſcirrhoſis, & pinguedinoſis obſervari ſolet tumoribus) ad album pro majore parte accedebat, & hic illic rubicundus, violaceus, lividuſque apparebat; ad tactum porro, & praeſertim intra ſcrotum valde dureſcebat, herniamque novae propemodum ſpeciei conſtituebat. Dicti tumoris altitudo decem digitis pariſienſibus aequabat, ſumpto initio ab antedictarum anguſtiarum loco: non ſic autem accepta menſura ab illius inflexionis, & potractionis puncto; enimvero quindecim digitis pariſienſibus aequivalebat, pedi videlicet pariſienſi cum digitis tribus. Si denique tota tumoris latitudo ſimul cum inteſtino exciſo, cui valde adnectebatur dimenſa eſſet, ſeptem digitis pariſienſibus cum dimidio aequalis erat, ſicque altitudo perpendicularis ad latitudinem dici poterat, ut 2. ad 1. nempe in dupla ratione. At vero quum Geometrarum more haſce menſuras in medium protulerimus, adnotare quoque nobis oportuit, quod ſi tumor, de quo ſermo eſt, ad ellipticam veluti accedebat figuram itemque plures habere dimenſiones poterat; nos tamen, ut de propriore edoceremur menſura, de illa dumtaxat ſolliciti fuimus, quae majorem loci, ac ſitus intercapedinem occupabat, ſicque majore diametro ad omnia, quae dimetienda forent, uſi ſumus. Per cultrum ſejuncto inteſtino colo a meſocolo, ejuſdem tumor latitudinem ſemipedis pariſienſis cum ſemidigito, & aliquot lineas aequabat, craſſitiem vero trium digitorum cum dimidio. Hic paulatim ad ſcroti fundum in obtuſum angulum terminabat, ſed intra ſcrotum majorem occupabat locum, utpote magis contractus, ideoque duritiem, coloremque in internis partibus (ut ex ipſius ſectione viſum eſt) conſervabat; inter deſcriptum tumorem, &

pe-

peritonaeum ſeroſa materies, colorem prope croceum induens, reperiebatur, ejuſdemque indolis erat, ac illa, quae in abdominis cavitate comperta eſt. Haec ſerum urinoſum aemulabatur, & aliam herniam aquoſam, ita vocitatam, formabat; iſtius vero quantitas humoris ad quinque librarum pondus extiterat. Ingentem hunc tumorem ſarcoceles nomine appellare noluimus, nam (ut omnes norunt) lente hic naſcitur, & carne ambit teſtes, eaque teſtibus ſupercreſcit, conjungitur, atque inducitur; hic vero loci ambo teſtes ſani erant: igitur de vera meſocoli hernia cenſuimus. Si quae uſque adhuc enarravimus minutius, vel ſcrupuloſius ſcrutari, atque anatomicorum more pro viribus (*non in ſumma ubertate dicendi in qua ineſt luxuries quaedam, quae ſtylo depaſcenda eſt* Cicero de Orat. 117. *6.*) ad liquidum, & evidentiam perducere conati ſumus; ab illis tamen, quae parvi momenti habentur, exponendis, ac memorandis abſtinuimus, id praecipue agentes, quum per otium meditationes ſuper hoc ipſum factas addere cogitaverimus, quarum prima reſpicit omnimodam omenti evulſionem a ventriculo; altera herniam ab inteſtino colo factam; tertia muſculum ſupra majorem fere partem antedicti inteſtini extenſum; quarta meſocoli tumorem exhibendum, & obſervandum.

Quamvis de omnium fere herniarum acervo ab ictu in dextero inguine recepto, itemque de firma, vehementique intimarum imi ventris partium concuſſione ſermo in preſens inſtituatur; attamen in ſtabilienda earum cauſſa ancipites ſumus, quatenus genuina non eſt cognita ratio, num videlicet ex praecedenti aliqua antedictorum viſcerum flacciditate, infirmitateque, levi quacumque de cauſa, e ſua denique ſede dimoveri poſſent, num vero omentum in una, quam in altera ſui parte magis, in primis a ventriculi fundo avelli coeperit, num repente, aut tardius fuerit ablatum, ac tandem vel meſocoli tumor ante, aut poſt dictam avulſionem formatus ſit, vel etiam una ſecum memorata inſignis inteſtini coli pars intra ſcrotum deſcenderit. Signa porro, notae aut indicia in dubio erant poſita; tum aegrotantis confeſſio, tum ejus obſcura narratio agnoſcebatur.

Ab ancipiti autem cogitatione non quidem diſtrahimur, dum aſſerimus, omentum ante ipſius avulſionem, cum ventricu-

cu-

culi fundo intime, ut ſolet, conjunctum, ac veluti copulatum fuiſſe; nam veſtigia a nobis viſa, ſollerterque obſervata ſatis dilucide de loco e naturali ſede relicto fidem nobis, coeteriſque nobiſcum cernentibus procul dubio fecerunt; itemque parvuli ſacculi pinguedinoſi hic illic ſupra tumorem conſperſi, qui nos veluti per manus ad credendum duxerunt ſenſim (ſenſim inquam & non illico, aut ſtatim) dicti omenti e ſtomacho avulſionem factam eſſe. Ut vero in hujuſmodi maneremus ſententia, non vulgari rurſus fuere argumento, immoderatus ſanguinis fluxus, qui ſubſequutus non fuit, & qui profecto a firma, citaque avulſione expectari poterat, itemque hydrops, celerrima hujus putrefactio, marcor, ſuppuratio, quemadmodum in repentinis inſignorum viſcerum avulſionibus adnotari conſueſcunt. Iſtius omnimodae avulſionis omenti e ſua ſede probabiliorem rurſus cauſſam ducere poſſe cenſuimus & a parte, in qua duplicatura inteſtini coli facta erat (quae quidem in media ejuſdem ferme ſede eminebat) & a mole, pondere, tumoriſque meſocoli productione.

Duplex hic loci, vel quaſi geminati dicti inteſtini pars de majori vi nos forte admonebat (tamquam illata, corporum more, quae ſunt ponderoſa) quae quum ſenſim creviſſet, tum diuturna, conſtans, & perſeverans omnino eſſet, omentum trahebat, & ſic omnimoda quidem, nec multum difficilis ejus avulſio a ſtomacho conſequebatur: coetera porro viſcera in abdomine contenta, tam ratione ſtructurae, poſitionis, & motus, quam ratione actionum corporis naturalium, remote ſaltem, ſive ut dicitur, ſecundario adjutrices manus, ut ita dicam, huic incommodo, ac detrimento magno porrigere valebant.

Dum autem iſte dirus, crudeliſque morbus perficiebatur, graves, aſperoſque dolores aeger ille non patiebatur, ex eo fortaſſe, quod paulatim a pondere tumoris meſocoli, & inteſtini coli, ſanguifera vaſa gaſtrico = epiploica, nervea, & lymphatica omenti, primo diſtenta, & conſtricta, deinde avulſa fuerint, iccirco haemmoragia, aſcites, convulſiones, febres, coeteraque ſympthomata, quae a praedicta cauſſa provenire poterant, minime ſunt manifeſtata; quamobrem inferre licet, vim majorem ad totum evellendum omentum e ventriculo cir-

ca jam dictam duplicaturam inteſtini coli factam eſſe, tumoris pondus adjutricem utique vim ad hoc negotium inſimul complendum praebuiſſe, ac denique cauſſam, originemque tot aerumnarum, quae ſupra memoratae ſunt, extitiſſe.

Quum vero minime novum, aut inuſitatum ſit, inteſtinum colon in inguen aliquando deſcendere, ac bubonocele perficere, inſuetum tamen eſt, & mihi, & aliis certe novum apparuit illud inteſtinum intra ſcrotum habuiſſe deſcenſum. De hujuſmodi lapſu in Muliere quadragenaria, at in inguen, verba facit Theophilus Bonetus in ſuo ſepulcreto Antomico (lib. 3. ſec. 29. pag. 7. obſ. 9.) idque ex Blaſio (obſer. medic. 8.) Item de inteſtino colo in hypogaſtrium deducto ab aucta mole Omenti, quod a ventriculo ſeceſſerat & in ſcrotum polapſum erat (obſ. 18. lib. 4. ſec. 12.) inſuper Fabritius Hildanus (Cent. 6. obſ. 71.) Nicolaus Maſſa (p. 1. ep. 13.) Palſinus in ſua Chirurgia p. 81. Cyprianus Epiſtola de Foetu p. 85. Garengeot in operibus Chirurgicis, aliique & in primis Heiſterus (pat. 2. Chirurgiae, ſect. 5. Cap. 116.) de bubonocele, ſive inguinis ramice, aut hernia inguinali, ſic ait: *Quod ut plurimum inteſtinum tenue prolabitur, ſed quandoque etiam colon, & caecum praeſertim in inguine dextro.*

Quum inquam id novum, aut inuſitatum non ſit, novum tamen forte eſt, inteſtinum de quo ſermo habetur tanta ſui mole intra ſcrotum, non vero ſolum in inguen deſcendiſſe, & una cum enarratis cauſſis tantas, ac laborioſas aegritudines, quae deinde ſequutae ſunt, induxiſſe. Porro quum enterocele intra ſcrotum a dicto inteſtino formatum in valde peranguſto loci ſpatio comparate detineretur, tum a tumore, tum ab indicatis duabus herniis aquoſis (namque poſticam partem ſcroti occupabant, tumor vero anticam; & hernia prior intra ſcrotum, & peritonaeum, & intra ipſum peritonaeum ac tumorem altera poſterior) major profecto vis requirebatur, ut motus periſtalticus, & faecalium materierum expulſio ſequeretur. Poſtea lymphatica vaſa in ſcrotum reptantia, incongrue preſſa, & variis, multiplicibuſque modis male affecta, tandem fuiſſe diſrupta, & ambas deſcriptas hernias confeciſſe dicendum eſt. Ab hiſce vero herniis ſcroti craſſa integumenta, & peritonaeum in va-

varias diviſum lamellas, itemque teſtes e ſua ſede dimotos fuiſſe putamus. Quum autem ex attentis ſupra recenſitis cauſſis major vis pro faecum exturbatione e corpore requireretur, natura ipſa huic profecto indigentiae conſuluit, quatenus ſupra iſtud inteſtinum, inſignem muſculum firmum, & lacertoſum inducere viſa eſt. Deficiebat inquam plurima ex parte vis illa, quoniam bina licet ligamenta & cellulae formam, quae a natura conſequuta eſt, ſervaſſent, tertium tamen ligamentum, quod ſubter meſocolo latet, ferme deletum erat. Inteſtini Coli plicatura, ſicque tumoris pondus, & aqua in ſcroto contenta, itemque compreſſio ab inſculpto anulo in peritonaeo facta, erant quidem impedimento, ne faeces uſque ad rectum inteſtinum facile deferrerentur. Provida ergo, ut dixi, natura huic indigentiae conſuluit, & muſculo ſupradeſcripto inteſtini coli partem veſtivit, ac ſepſit, ut actione, & contractione ſua faeces in rectum inteſtinum propellerentur.

At quum coli ligamenta (uti celebris docuit noſter Valſalva, idque poſt ipſum adfirmarunt Lanciſius, Covvperus, Boheravvius, Morgagnus, Winslovius, & alii) quum inquam ligamenta coli, ſive potius dicti muſculi a carneis fibris inteſtini recti per totam coli longitudinem producantur; ut etiam docte tradit Morgagnus Epiſt. 14 Anatomica ad Amicum; nil ſane mirum videatur, ſi naturae neceſſitati conſulentes eo in loco, ubi major inteſtini debilitas, motus periſtalticus infirmus, minor motio, ac difficilis materierum faecalium exturbatio erat; ibi, inquam etiam patulae magis evaſerunt. Quod ſi ſquamulas oſſeas in internis aneuryſmatum partibus, cutem, muſculos, tendones, oſſa, ungues, aliaſque humani corporis partes inſtaurari, atque formari videmus, ſicque ad providum naturae conſilium nonnullos Philoſophos, ad vim attractricem alios ad vim plaſticam hos, & ad alias cauſſas illos confugere ſoleant; nos & praedicti ligamenti fibris, & ſuprapoſitis externae membranae inteſtini coli fibrillis muſcularibus id tribuere libuit, quatenus ſcilicet hunc muſculum, ſive potius in binos muſculos diſtributum per tot annorum curſum magis, magiſque ob oculos poſitum fuiſſe exiſtimamus: & quemadmodum in oſſibus fractis, quae nectuntur, & coagmentantur, perioſteum, ut ſupra oſtendi-

dimus, adeo valet, ut oſſa ipſa rupta, & fracta conglutinentur, ita fibrae externae membranae dicti inteſtini toties deſcriptae, tandem magis conſpicuae per multos annos redditae ad propria muſculorum munera exercenda pares, aptaeque fuerunt.

Coli ergo inteſtini pars multa, & adnatus, valdeque latus meſocoli tumor in ſcroto comprehenſi, facili quidem negotio molem oculis, manibuſque eorum indolem exhibuerunt; meſocolon autem, quum non craſſa ſolummodo inteſtina, verum etiam (obſervante clariſſimo noſtro Inciſore publico Anatomicoque Laurentio Bonazzolio) uniatur duodeno, atque in propria illud detineat ſede, ſanguifera vaſa fulciat, tum lactea per ipſum reptantia, illiſque ſuppeditet directionem, ac denique id praecipuum efficiat, ut liquida per idem tranſeuntia breviorem ſequantur viam; viſcus, inquam iſtud labem contraxit, quae quum ſine calore, dolore, inflammatione facta fuerit, ambigendum ſane non videtur, tumorem hunc in ſui exortu minimum, tandemque ad ingentem molem iſtam ſenſim, & paulatim acceſſiſſe; eſt enim interdum minimarum quarumdam particularum, ac praeſertim nitroſarum & vitriolicarum ea innata affectio, ut non ſtatim majorem in ſe ſuſcipiant fermentationem, ſed lente admodum moveantur, atque his novae, recenteſque adjungantur, aliaeque adaptentur, quarum occaſione inſimul poſtremo coeant, ac ſubſiſtant, ſic in tumoribus, corroſionibus, ulceribus quibuſdam carcinomatibuſque explicandis rerum chirurgicarum periti praedictas moleculas majori ex parte incuſant, & in deſcripto tumore meſocoli demonſtrando, ad eaſdem nos quoque (& quidem rationabilius) confugere ſuadent, itaut pro majori parte, non autem omni, hoc in opere locum eaſdem habere arbitremur.

Quod ſi tumor iſte a refrigerantium quoque rerum, ac repellentium uſu, itemque ab itineribus, immodiciſque laboribus, a ſudore neglecto, diriſque animi affectibus, qui ſuccorum quorundam coagulationem frequentius inferunt, originem habuit, vel ab atra bile, ac ſuperexſicata pituita, vel a glutinoſa, craſſa, viſcida, frigidaque materia, uti antiquiores medici ajebant, & lapidoſa vocabantur apoſtemata; nos modo, ac

potiſſimum a duritie tactui renitente, & a nulla inflammatione, aliiſque indiciis a praxi chirurgica edocti, hujuſmodi tumorem *Scirrhum* appellari poſſe credidimus.

Ex ictu ergo in inguine dextero recepto aeger ille inguinali hernia laborare quum coeperit, atque etiam in meſocolo (uti potuit conjectari) concuſſio communicata fuerit; facile quoque cenſeri poteſt, inteſtinum colon, quod herniam efficiebat, a tumoris pondere in meſocolo reperti, & ab omenti avulſione, primo in inguen, deinde intra ſcrotum deſcendiſſe, & herniarum deſcriptarum cumulum perfeciſſe.

Si pauca haec de ortu, origine, dictarumque herniarum cauſſis, de omenti avulſione a ventriculo, de muſculo ſupra potiorem dicti inteſtini partem extenſo, ac denique de meſocoli tumore in medium protulimus; ſi pauca inquam haec fuere, in cauſſa etiam extitit alia peculiaris quidem, & a nemine, quod ſciamus, animadverſa hernia, curationi noſtrae commiſſa; quam pro rerum non vulgarium numero, & natura, huic narrationi ſubnectere voluimus, quum relatu digna non tantum, ſed utique proficua videatur.

Monialis virgo nobili genere nata, quadraginta duos annos agens, temperamento ad bilioſum accedente, habituque corporis gracili affecta, a bimatu hernia inteſtinali in inguine dextero laborare coepit, ſexdecim vero ab hinc annis alteri herniae in ſiniſtro inguine obnoxia fuit: quae hernia ſucceſſivis temporibus ſacculum ovillo capiti ferme ſimilem praebebat, cujus latitudo tranſverſos octo digitos aequabat; haec arcuatim fere propendebat verſus ejuſdem lateris coxam, ſenſimque in obtuſi coni figuram deſinebat. Quamvis autem cingulus ad detinenda inteſtina arte comparatus adhiberetur, ſaepiſſime tamen ſua e ſede dimovebantur, quae iliacis affectionibus virginem vexatam reddebant; fulcimentum enterocelicum, in cujus medio pila erat conſuta, identidem ab hac virgine nimium aequo perſtringebatur; quapropter integumenta, ſubjectaeque abdominis partes continue premebantur, tum in dicti coni apice durae, ac veluti calloſae primum, mox ſcirrhoſae ſunt factae, itaque ab aſſidua, conſtantique viſcerum, inteſtinorum praecipue, & omenti vi, a muſculi obliqui interni relaxatione, atque apone-

vro-

vroſis externae diductione tantum illi viam ſtraverunt, ut una cum meſereo contra peritonaeum non ſolum (ut in pleriſque forte ſolet) debilitatum, ſed etiam omnino diſruptum pondere, ac eorum vi, pariter integumenta, latitudinem, tandemque grandem deſcriptum tumorem compegerunt. Ingrueſcente poſtea aeſtate anni milleſimi ſeptingenteſimi quadrageſimi ſeptimi integumenta, & partes abdominis herniam hanc demonſtrantes, madidae primum albido veluti humore, deinde ad colorem vini aqua diluti, & in aliqua non modica quantitate ſtillantis apparuerunt, dieque vigeſima quarta Septembris, ejuſdem anni, dum e prandio virgo ſurgeret repente abdominis integumenta in proprio ſitu diſrupta fuere omnino, & inteſtinum ex tenuibus ileon ſecum abreptis meſereo, ac omento, totum fere uſque ad genua prolapſum eſt. Porro quum haec virgo eſſet in loco ab hac urbe Bononia tria paſſuum millia diſtante, Jacobus Naſſolinus in praxi chirurgica non mediocriter verſatus, per nuncium accitus, poſt duas ſolum horas acceſſit; quo interea tempore ab alia foemina natura quidem, & ingenio adverſis caſibus accommodata, dicta inteſtina inſimul congeſta, manibuſque ut poterat cumulata in ejuſdem lateris inguine, ſupra integumenta videlicet, quae formabant herniam antea, linteis aqua, vinoque tepidis imbutis fovit, ibique uſque ad accerſiti chirurgi adventum res iſtas retinuit. Advenit tandem Naſſolinus & ad graviſſimum hunc morbum, qui ex improviſo tantum eam lectiſſimam opprimebat virginem removendum, hiatum, ſive anguſtam plagam, per quam inteſtina jam tunc ſumme diſtenta exierant, quum ille vidiſſet arctam hujuſmodi viam inſtrumento ſcindente nonnihil ampliavit, deinde in ſacculum, poſtmodum per vias in muſculis a morbo patulas aliquantum factas, molliter, ac delicate intra abdomen repoſuit, adaptavit, atque reſtituit. Tanta ergo, & inſignis erat integumentorum reliquarumque partium, quae herniam oſtendebant, ac recondebant moles, ut marſupium languidum, molle, ac enervatum quum exhiberent, praelaudatus Naſſolinus chirurgus ne rurſus inteſtina ad illud replendum erumperent, manibus illud recollegit, & circa baſim non tam ſtricte filo colligavit, coeteraque pulvinulis, repagulis, ac faſciis ſcite compoſuit. Hujuſce autem marſupii

partes ſic obfirmatae altitudinem tranſverſorum ſeptem digitorum, & latitudinem duorum cum dimidio aequabant. Sequenti die una cum illo chirurgo ad viſendum, obſervandum, & ſi fieri poſſet, ad hunc morbum tollendum invitati fuimus; enimvero ex Marci Tullii ſententia (de officiis 32. 6.) *quum cognitionem, prudentiamque actio conſiderata ſequatur*; die tertia poſt eam partium, atque inteſtinorum eruptionem, medicum phyſicum, celebremque chirurgiae profeſſorem Laurentium Bonazzolium conſultum eſſe voluimus: qua de re ad trutinam jam expenſis ſympthomatibus, cauſſis, ac opportunis inde remediis exhibendis apponendiſque, dicti marſupii amputationem non ſolum perutilem, ſed etiam omnino neceſſariam cognovimus; atque unanimiter comprobavimus, & eo magis, quod marſupii conus ante diſruptionem exulceratus conſpiciebatur, & poſt eandem ad lividum protendebat colorem, tum vero gangraenam minitabatur, totumque ambitum externum adeo tumidum, turgidumque, digitis introductis ſentiebamus, ut omnino auferendum neceſſe eſſe intellexerimus ad eam uſque partem, ubi integumenta ferme illaeſa, itemque muſculis, quamquam laxe adjuncta erant. Hinc eandem noſtris manibus celebravimus, ac deinde, priuſquam (ex noſtra omnium ſententia) coetera obfirmata remedia, inteſtinis praeſertim in propria, & naturali ſede continendis, retinendiſque idonea, in uſum traduceremus; reſupinato ſemper corpore infirmae virginis, viam in enunciata aponevroſi (quae popartii foramen dicitur, & rotundis ligamentis unice ſemitam deſignat) digitis offendimus, & exploravimus, ſimilique ratione eandem latitudinis unius ferme unciae patulam, ac potiorem omenti protendentem partem obſervavimus: nobis denique patens fuit, quod ubi in hominibus foramen exiſtit per quod vaſa praeparantia, & deferentia ſpermatis tranſeunt, hac in virgine ſedem herniae fuiſſe; ea interim aegra non laborabat febri, tempeſtive alvum exonerans: ſupina decumbebat, levemque dumtaxat dolorem in dicta abdominis parte experiebatur; tota, ut dixi molli, ac male affecta ſacculi parte non omnino, uti expoſitum jam eſt, ad baſim amputata, futura item vincienda quoque erat, quam per acum a Bonazzolio (labiis vulneris interea, & neceſſario a-

no-

nobis, digitis ſimul unitis, ſurſumque nonnihil attractis, ut aptius, atque facilius conſui poſſent) filo munitum ad baſim immiſſum, idque ſepties repetitum, ac ſemper nodis firmatum, filiſque ſupra nodum exciſis, eadem ſutura inſtaurata, utrinque vulneris labia (primum diligenter abluta, quae in conſpectum venerat aponevroſis facie) apte devincta, & inſimul compacta tandem abſolvimus. Ne autem faeces, atque inteſtina denuo urgerent, vulnuſque hiaret, impoſitis linamentis, medicamentiſque idoneis, ventrem deligavimus, atque interim aegram quieſcere voluimus, itemque cibo modico ipſam uti, ad hoc etiam, ut omnia vitarentur inflantia. Ne vero, vel a retento ſpiritu, vel a ſternutamento, vel a ſubrubicunda primum, & mox a ſubalbida, tandemque a craſſa minus ſanie, quae a vulnere defluebat partes filo comprehenſae facili quidem negotio, ut ſaepe accidit, ſolverentur, aut vulneris oras diſrumperent; duo lintea, ſive ſplenia tribus circiter traſverſis digitis lata, & ſex longa, ambo quinque habenulis, ſeu funiculis inſtructa tenuibus, glutine valde adſtringente ſuper alteram eorum partem extenſo, aliquantulum a vulnere diſtantia ſupra, & infra illud adhaerere curavimus, ſubindeque habenulas invicem ita colligavimus, ut ejuſdem vulneris labia in forma illa retinerentur, quam per priorem ſuturam jam recenſitam acquiſiverunt. Quae quidem omnia & ſingula ita facile evenire viſa ſunt, ut quamvis dubitari poſſet (vitioſa dilatatione attenta in aponevroſi, atque in hac intumeſcentia reperta, humoriſque fluxione, quae ex abdominis cavo extillat) ne rurſum inteſtina e ſua ſede foras erumperent, tamen una cum vinculo a faſciis conſtricto remediiſque idonee appoſitis, quadraginta dierum intervallo, diaeta, & quiete in primis adjuvantibus, plane integra valetudine donata eſt virgo. Quod ſi poſtea bubonoceles morbum a fractura peritonaei, ut Hildanus docuit, fere ſemper a diſtenſione ejuſdem (uti etiam Ægineta lib. 7. cap. 65.) interdum ab elongato meſenterio, (ut in ſua Adenographia ſcriptum reliquit celebris Thomas Whartonus, ubi de affectibus glandularum meſenterii Cap. XI. pag. 56.) & poſt ipſum alii moderniores doctique viri, originem habere putent; diſtenſionem profecto in praeſentiarum ſenſim, fracturam vero repente fa-

 ctam

ctam eſſe liquido apparet. At hernia, de qua fit ſermo, plurium annorum tempore magis patula facta eſt, ac peritonaeum antea valde diductum, & enervatum, perfractum denique fuit, & eo quod etiam integumenta, & muſculi ſupra poſiti a brocherii pila compreſſi, ibique indeſinenter contuſi, in cauſſa fuere, cur peritonaeum virtuti illi tantae, quae in ſanis ſat eſſe ſolet ad retinenda inteſtina in ſuo naturali ſitu, illi inquam virtuti contranitenti inteſtinorum obſiſtere haud poterit. Integumenta porro in tumoris vertice, etiam repente patula ſunt facta, quum ibi glandulae, ſive parvi tumores ſcirrhoſi reperirentur, hic illic ulcerati, humoremque fundentes, ex quo procul dubio integumenta, abdominiſque partes ſubtus poſitae ſenſim attenuabantur, imminutae reddebantur, deprimebanturque. Quod ſi ars medica huic lectiſſimae virgini utilitatis tantum attulit, ut diebus quadraginta elapſis, vel pedibus dum ſtaret, vel dum ambularet, cicatrix relicta pene conſpiceretur, cinguloque non amplius indigeret; id quoque a perſtricta, firmaque adhaeſione, ne dicam, ab intima novaque textura relictarum partium, ac fortaſſe externarum, quas coaleſcere fecerunt futurae, ipſum temperamentum, quies item, remedia, ac diaeta, repetendum ſimiliter erit; dixi externarum abdominis partium; nam de meſenterio elongato, maleque affecto, aut ſanitati iterum reddito (ut in herniarum pleriſque forte accidere poteſt) indicia ſatis ſuperque clara non extiterunt; altera interim hernia, quam in inguine dextero conſiſtere diximus, hoc quidem temporis intervallo non eſt adaucta, nec ab eadem nobilis virgo affligitur, ſicque bona, integraque valetudine, ſuperis juvantibus donata eſt. At vero in hoc tollendo, eradicandoque morbo, aleae, & periculi pleno ab illa clariſſimi Heiſteri methodo (cap. 106. in ſua chirurgia de bubonocele, ſive inguinis ramice, aut hernia inguinali) nonnihil receſſimus, quia marſupium, marcore praeſertim, & gangraena affectum id vetabat; coeterum, ſicuti in aliis, ita etiam hac in re valde, multumque huic doctiſſimo Viro nos debere ultro confitemur; nam ea, quae ab ipſo remedia ſcite, docteque in bubonoceles curatione exponuntur, nos quidem veluti manu duxerunt ad alia quaedam exploranda, & ſeligenda, quae poſtmodum effecerunt, ut non ſolum in juveni-

nibus (ut idem docet) ſed etiam in adultis, & quibuſdam ſenibus hominibus, fidenter, & cum fructu in bubonocele perutilia experiremur dum peritonaei laxamento praeſertim occurere, & obſiſtere ſtudemus. Abs re utique non eſſet, neque a propoſito alienum, ſi nomina, vires, atque mixturae horum medicamentorum hic referrentur; quum autem in novis veluti rebus ad aegrorum ſalutem accommodatis, indicandis, longinqui temporis ſpatium, itemque uſus, ac frequentior maxima requiratur periclitatio: iccirco id ipſum in aliud tempus, magiſque congruentem huic materiae occaſionem (quum fortaſſe gangraenarum hiſtoriam hic Bononiae per hoſce annos graſſantium publicò juri facturi erimus) transferre intendimus. Quare de hujuſmodi herniis aliquod forte novum, rarumque genus praeſeferentibus, modo ſatis ſit.

FIGURA PRIMA

TABULÆ III.

A. Interna ſcroti tegumenta a peritonaei membrana diviſa, valde craſſa, & dura praeſertim ad ejuſdem ſcroti finem ubi naturam ſcirrhoſam adipiſcebantur.

B. Peritonaeum in varias lamellas diviſum, & arteriis veniſque a. a. hic ſumme inflatis illic, b. b. deliteſcentibus conſperſum.

C. Penis per everſionem membranarum ſcroti (a quibus ita operiebatur, ut Uretrae foramen. D. vix conſpiceretur) detectus.

E. Portio integumentorum, penem tegentium.

F. Teſtis ſiniſter in ſiniſtro ſcroti latere emiſſus.

G. Pars tumoris meſocoli rugas deorſum per longum protenſas oſtendens.

H. Inferior tumoris pars rugas contractas, craſſiuſculas exhibens.

I. Teſtis dexter ad imam ſcroti partem ejectus.

K. Externa ſcroti tegumenta valde craſſa, celluläſque pinguedinoſas duriuſculas exhibentia.

FIGURA SECUNDA.

A. Inteſtini coli pars anterior in dextero abdominis fundo locata.

B. Pars reliqua, quae intra ſcrotum conciderat:

C. Locus per quem inteſtinum colon inflexum ac veluti duplicatum intra ſcrotum deſcendere incipiebat:

D. Ejuſdem inteſtini portio uſque ad inteſtinum rectum ſurſum converſa.

E. Meſocoli pars naturalis.

F. Tumor ſcirrhoſus varicoſis vaſis ſanguiferis refertus, ſtigmatibuſque adipoſis hic illic obſignatus.

G. Fibrae muſculares in faſciculos recollectae, & ſuper externam partem inteſtini coli ſuperextenſae.

FIGURA TERTIA.

H. Poſterior inteſtini coli pars.

I. Facies tumoris poſterior.

K. Pars dicti inteſtini intra ſcrotum cum reliqua ejuſdem ſuperſtite parte validiſſime connexa.

Tab: III

Scala di due piedi di Parigi

Carlan.to Piſarri Inci:

A
H
H
G
G
D
E
C
F
F
B
A

F
E
E
D
G
A
E
B

De Humano Monſtro Bononiae nato deque Naevis & Maculis quae in Foetibus imprimuntur Diſſertatio.

QUum exaratae hactenus diſſertationes noſtrae typis, ac praelo commiſſae prodituræ eſſent in lucem, novum in manus venit argumenti genus hiſtoria videlicet puelli monſtroſi Bononiae nati & a nobis autumni feriis raptim deſcripta; quam in gratiam alterius praeſertim hiſtoriae doctiſſimi Viri Matthaei Bazzani, quae inter coetera praeclara ejuſdem opera quum extaret lucubrationibus noſtris adnectere non injucundum, ſed maxime proficuum eſſe cenſuimus.

Praegnans Bononienſis mulier annorum triginta, expletis ad foetus maturitatem menſibus, peperit filium, in cujus media ſuturae lambdoideae cranii parte ingens tumor (Fig. I.II. A. A. A.) *Tab.IV.* apparebat, & ubi e cranio erumpebat (uti ex ipſo tactu) os, quaſi unius nummi argentei craſſitie, (Fig. III. B. B.) deſinebat. Iſtiuſmodi tumor potioris partis inteſtini coli figuram, ſive lucanici farciminis ſpeciem induebat exteriorem: inflatus autem, ac aere repletus videbatur; tum roſeum, tum lividum oſtendens colorem extrinſecus ad album vergebat. Ejus longitudo duodecim tranſverſorum digitorum erat; latitudo in ſui exortu a cranio quinque, in progreſſu quatuor, ac trium in fine. Dum e cranio diſcedere incipiebat, trium digitorum tranſverſorum ſpatio capillis (Fig. I. C. C. C.) contegebatur: at cellulas, ligamenta, fibrarumque complexus, ſeu muſculos, (Fig. I. II. a. a. a.) qui non tantum in ſuis, & hominis inteſtino colo exiſtunt, ſed etiam formam illam a ſalſamentariis conflatam, nempe ab artificibus, qui ſvillam carnem parant, ſecant, laniant, cuſtodiunt, venduntque, externa quidem facie omnino aemulabatur. Interea ab hac muliere accepimus, ſe die vigeſima quarta menſis Auguſti anni elapſi milleſimi ſeptingenteſimi, quadrageſimi noni (quo quidem tempore ſe gravidam eſſe cognoverat) in quamdam tabernam ad emendam orizam contuliſſe, ibique lucanica farcimina noviter facta conſpexiſſe, & natura, vel genio impellen-

len-

lente, avide haec appetiviſſe: ſumptui vero quum minime reſpondeRent numi, ideo nimia, ac tanta ejus cupiditas expleri haud potuit. Primis itaque a nativitate diebus, ortus puer lac matris ſugebat, ſed non ita facile ſequentibus: enimvero propter imminutas, & a febre debilitatas vires, quaedam cannula adhibebatur, cujus ope lac in os infunderetur, & hoc pacto vivus infans ſuſtentabatur, qui tumore illo, etiam leviter contrectato, nedum compreſſo, dolorem non mediocrem ex gemitu, ac vagitu perferre cognoſcebatur, item in latus tantummodo cubare valebat: undecimo vero die lac iterum deguſtabat, & quadrageſimo; ſed quamvis aliquid etiam *panatellae* [ut ajunt] & lactis adhuc ſumeret; macrior tamen in dies factus, quinquageſimo a nativitatis die, nempe IV. Idus quinctiles anni milleſimi ſeptingenteſimi quinquageſimi, mortuus eſt. Inſtituto autem temporis calculo, attentiſque novem geſtationis in utero menſibus, ſatis abunde patuit, hanc matrem revera circa finem menſis ſextilis anni antedicti milleſimi ſeptingenteſimi quadrageſimi noni jam praegnantem fuiſſe tempore videlicet, quo ad orizam emendam in tabernam ſalſamentarii ingreſſa eſt, avidaque cupidine lucanica illa farcimina conſpecta appetivit: nos vero de hujuſmodi tumoris natura, origine, & cauſſis curioſi, pueri cadaver ſecuimus, caeſoque non in orbem cranio ſed ſuper lambdoideam ſuturam inter latera dextera, & ſiniſtra uſque ad ſitum, ubi tumor oriebatur, ubertim patuit ab integumentis quibus cranium obtegitur, exterius circumveſtiri. Haec autem primum craſſa, ut videri ſolent, at in ſui productione, aut elongatione in dicto nimirum tumore formando tenuvia evadebant, & oculis pellucida apparebant. Haec inſuper integumenta, ubi os cranii deſinebat, omnino pericranium ita comitabantur, ut ſecum una ſacculum, vel dictum craſſum tumorem exterius conficerent: quod pericranium quum a dictis integumentis elongatis manu, cultroque ſejungere tentaremus, tendineae fibrae capſularum ligamenta cum coeteris ſuprapoſitis formantes, tanto nobis impedimento fuere, ut quamvis ſolertiam, omnemque curam adhiberemus, dilacerabantur tamen, ac tenuitatem, implicationemque cum iiſdem demonſtrabant. Reſecto deinde a cranio tumore, (Fig. II.) & ad libram

bram expenſo, viginti tres unicias pondo erat: mox in parte magis pendula, extrema nempe item adaperto, libra una ſeroſae colluviei crocei coloris inventa eſt; qua educta, totoque tumore per longum diſpertito, ſacculus (Fig. III. D. D. D.) in conſpectum illico venit ibidem contentus, membranaceus, ac pellucidus a durae matris protractione factus, ponderis unciarum ſeptem, cujus erat diameter digitorum quinque tranſverſorum cum dimidio, longitudo octo, & ab exteriore lamella durae meningis formabatur. Ab iſto praeterea adaperto unciae tres limpidiſſimae extillarunt aquae: quae quidem aqua in peculiari tumoris iſtius ſede (Fig. III. b. b. b.) concludebatur; nam tumor alter (Fig. IV. E. E. E.) in vicinia ejuſdem cranii aderat, ab interna durae meningis lamella factus, in quo unciae duae ſubſtantiae cerebri [Fig. II. III. IV. c. c. c.] ab emiſpheriis mutuatae continebantur. Altitudo iſtius tumoris quatuor erat tranſverſorum digitorum, itemque latitudo: quapropter totus tumor jure triplex dici poterat; etenim prior, & major ex communibus cranii integumentis, atque a pericranio una cum inventa colluvie ſeroſa conflabatur: alter vero a lamella externa, [Fig. III. F. F.] tertius ab interna lamella durae matris [Fig. IV. G. G.] procedebat: materies porro, quae magno in tumore comperta eſt, niſi extrinſecus continuata videbatur ſimul cum altero, ac tertio tumore. Iſti autem, qui prima facie unicum formabant tumorem, innatare viſi ſunt, veluti in primo ſupra deſcripto: at ipſorum prior non erat cum altero continvatus, utpote qui a dictis lamellis, & a qualitate materiei, quae intus ipſum concluſa erat, ab altero, parvo quidem diſcrimine, ſeparabatur. Praeterea, qua parte oſſa bregmatis occipitali oſſi junguntur, utrinque portio aliqua non modica primorum, & minor ſecundi deficere conſpiciebatur. Aſt, ubi ſutura ſagittalis cum lambdoidea conjungitur, quaedam parva oſſis pars duplicata obſervatu digna fuit, quae aliqualem efficiebat prominentiam in longitudine unius pollicis tranſverſi, at in craſſitie, ſeu latitudine, calami ſcriptorii: & haec profecto illa extiterant, quae magnum extruebant foramen, e quo deſcriptus tumor aſſurgebat: coetera deinde a naturali conſtitutione non recedebant. Ne vero alicui fortaſſe nimis confuſe, quam res ipſa po-

ſtu-

ſtularet, pronunciata haec viderentur, hominem in pictura, atque in ſtatuaria apprime doctum arte, accerſivimus, qui exactius ejuſdem tumoris imaginem ad vivum delinearet, apertumque tumorem ipſum, & clauſum adamuſſim oſtenderet, picturaque exprimeret: quod quum factum ſit, in commentario graphide noſtro repoſuimus, & poſtea ſculptori optimo in aereis tabulis incidendam tradidimus.

At quamvis uſque ſuperque nobis conſtet, Philoſophos, Medicoſque in conſtituenda cauſſa naevorum, & macularum, quae res in foetibus non raro imprimuntur, ancipites eſſe, & in variam duci ſententiam, quatenus alii ab apprehenſione, firmaque foeminarum utero foetum geſtantium imaginatione; & alii ab ovi morbis, atque preſſionibus, ſive affectionibus, quae in deſcenſu intra uterum, vel in eodem etiam utero ſuſcipiuntur, originem habere autument; quamvis, ut dixi, haec nobis ſatis innoteſcant; quinetiam ultro fateamur, ad quaeſtionem hanc ſolvendam nos impares quidem eſſe; quia tamen otium, quod & raro datur, tunc vero temporis nobis conceſſum erat, arrepta occaſione exaratae obſervationis, nonnulla etiam in gratiam potius imaginationis matris praegnantis ſcribere incepimus. Sed quum praxis medica, & chirurgica illud otium magna ex parte nobis ſurripuiſſet, qua de re nec meditationi, nec qualicumque eruditioni, uti par erat, & ſperabamus, locus utique fuit; & hanc quoque rem, ſi perficere vellemus, levis fortaſſe momenti fore arbitraremur; nihilominus collectione facta illarum idearum, quae praeconceptae dicuntur, pro noſtri tenuis ingenii modulo, quamdam rudem huic diſſertationi formam dare conſtituimus.

Non ignorabamus interea, celeberrimos viros multa de hac re ſcriptis protuliſſe, quae tum ſanis, tum aegris hominibus vi firmae, vehementiſque imaginationis evenire obſervarunt. Inter hoſce Medicos, & Philoſophos ſcriptores habentur *Horſtius* lib. 11. obſ. 5. *Helmontius* Trac. de objectis materialibus. *Fortunatus Licetus* de Monſtris lib. 2. Cap. 28. *Theophilus Raynaudus* Tom. 17. in centuria hiſtoriarum. *Marcus Marci* pag. 415, *Schenckius* obſ. medic. lib. 4. tit. de Gravidis. *Marcellus Donatus* de medica hiſtoria mirabili lib. 2. cap. 5. *Henricus ab Heers*;

Pla-

Platerus, *Salmuth*; & qui Academiae ſcientiarum imperialis Petropolitanae commentaria conſcripſerunt Tom. 4. ubi de mutilatione brachiorum in puero pag. 231. *Jacobus* deinde *Rueffi* chirurgus Tigurinus in Helvetiis, ubi de conceptu, & generatione hominis & de imperfectis infantibus, itemque monſtroſis, & prodigioſis partubus; & alii plerique Phyſici, ac Medici Profeſſores, quorum ſcripta, & ſententias, ut ſupra dixi, non ignorabamus. Verum enim vero, quum ea tantumodo, quae ex longa, ne dicam diuturna plurium annorum obſervatione hic Bononiae accidere vidimus, in medium afferre conſtituerimus, ultro etiam intelleximus, nos a quorundam doctiſſimorum Virorum ſententia haud quaquam in quaeſtione hac diſiungendos eſſe, praeſertim ex eo, quod credere debebamus, viviparorum ova interdum male conformata utero committi poſſe, deinde foecundata quaedam, optimeque compacta, aliquando monſtroſa fieri poſtquam utero concredita ſunt, & firmo utique nexu illi conjuncta, non vero, dum a putaminibus ſolummodo, atque humoribus, vel ipſi ovo ingenitis, vel ab utero eructatis, vel ab utriſque ſimul, quemadmodum primis ab ovi lapſu intra uterum diebus evenire exiſtimandum eſt: temperamentum inſuper, aetatem, regionem, clima, anni tempora, ipſius uteri compagem, & praecipue internam male quandoque affectam, aut formatam, incongruos corporis motus, ſaltationes item, & res alias hujuſmodi, ob oculos nobis repraeſentamus, coeteraſque innumeras externas, & internas perpendimus cauſſas ad foetus etiam monſtroſos edendos apprime comparatas, adnotamus. Verum comparatione facta cum illis, quae ab imaginatione, & hujus vi depromi poterant; haſce quoque cauſſas ad naevos, & maculas in foetibus expreſſas, & impreſſas attendi debere arbitrati ſumus. Ut vero ab illis, quae a vehementi pendere imaginatione cognovimus, & frequentius nobiſcum intellexerunt, videruntque alii, exordium ſumamus, profecto in medicina exercenda, nos ſemel, ac iterum optimos vidimus ſecutos eſſe effectus in aegris hominibus ex fiducia quidem ejuſdem artis, & facultatis. Enimvero ex ſollicita futurae aegritudinis recordatione, aut cogitatione, quae ſuperveniat, vel novae acceſſionis febris, vel imminentis vomitus, vel uri-

na-

narum, quae retardentur, expectatione, varios inſuper, miroſque diverſos effectus ortos obſervavimus; & apprime intelleximus, aegritudini perſaepe finitimum extitiſſe metum, ac metui fuiſſe addictam pigritiam, pudorem, terrorem, nedum timorem, pavoremque; atque ut ait Cicero (Tuſculanarum quaeſtionum lib. 4.) *exanimationem*, *conturbationem*, *atque formidinem*. Cognovimus praeterea, chimeras inventas, viſa, tetraque ſomnia, inditos terrores, vel appoſitos, qui puellos (magna certe illorum culpa, qui eos cuſtodiunt) perterrefaciunt, morbos quoque contumaciores ac rebelles inducere, itemque in eorundem animis impreſſiones tantas ſaepiſſime effeciſſe, ut poſtmodum valde fuerit laborandum, ut aliquando tandem plenus contrariae ideae ab iis praeberetur aſſenſus. Hinc bene ſe gerere illos novimus, qui dicto audientes fuere ſpectatiſſimi Plateri, qui (pag. 51., & 90.) illos puerorum cuſtodes, & parentes deteſtatur, dum ipſe frequentius vidiſſe ait, iſthaec deliriorum cauſſam fuiſſe. Quot vero pravos effectus in hominum vita non pariunt ingentia damna, infortunia, fraudes, doli, atque in illis praeſertim, qui jacturis, ignominiis, vinculis publicis, verberibus, exilio addicuntur, & morte poenali mulctantur? Nos, qui operam cum aliis piis viris intendimus in ſolandis capite damnatis, obſoletos effectus, miros, quinimo crudeles ex ultimi ſupplicii expectatione, tum ex infamiae imaginatione non raro ſequi animadvertimus. Namque in aliquibus barbam decem tantumodo horarum tempore non ſolum protractam incredibili quodam modo conſpeximus, ſed fere pilos omnino ex nigro, aut fulvo colore in album eſſe converſos, in aliis capillos ſtatim erectos, in nonnullis vehementiſſimas nervorum convulſiones, in quibuſdam cadavericam faciem, in aliis lugubres lamentationes, fletuſque moeſtiſſimos crebro cum ſingultu, & ad multas horas traducto. De mentis autem erroribus, *cui* (eodem aſſerente Tullio) *regnum totius animi a natura tributum eſt*, multa rurſus in medium afferre poſſemus; nam quoties ſupplicii modum, filios, uxorem, familiam, amicos, neceſſarios, reſque ſuas homines illi damnati ad mortem in mente agitabant; toties, nec mente, nec lingua, neque ore conſiſtere agnoſcebantur; & niſi impeditum ipſis fuiſſet, ſeipſos

pro-

propriis manibus facile dilaniaſſent; deſipientes enim delirabant, & uſque, ſuperque inſaniebant. Verum ut ad ea revertamur, quae in facienda medicina ab imaginatione proficiſci omnino intelleximus; nullo quidem negotio aſſeremus, ex ſola pharmaci alicujus inſpectione frequenter *Anorexiam* vomitumque excitatum fuiſſe; & quod majus eſt, ſi portentum dicatur illud, quod evenit raro; profecto monſtroſa, ſeu magis prodigioſa exiſtimare poſſemus ea, quae nos vidimus in hiſtericis mulierum affectibus: quas res ſi recenſendo vellemus oratione complecti, curioſitati etiam, nedum ipſimet facto conſuleremus. Etenim fixa, intentaque mulierum mens, ſeu phantaſia, quibuſdam in imaginibus poſita, rei praeconceptae naturam, aut concupiti objecti proprias non aſſequitur affectiones, vel nimium confuſas, aut res ipſas aliter ac ſint, apprehendit: idcirco tunc ſpiritus, humoreſque varie atque incongruenter moti, ſolidas quoque partes corporis, nervoſque attingunt, & in indicata ſymptomata utraque deſcendere impellunt. Quod ſi praeterea quaeſitum eſſet, num haec, an alia magis nota exiſtat cauſſa, quae ad naevos, & maculas in foetibus formandas concurrat, nos, inquam in re multum controverſa, obſcuritate, dubitatione, & ſententiarum anfractu, involuta, saepius arbitrati ſumus, non male ſibi conſtituere Philoſophos illos, qui eandem repetunt cauſſam ab animae actione, ab ideis objectorum ſenſibilium, quae facile apprehenduntur, eidem ſuppeditata; quatenus exarati videlicet ſpiritus in quoſdam miros, perniciſſimoſque motus exagitati tum in ſe ipſis primum, tum in ejuſdem foetus partibus mox inſiti, in hanc, & in illam corporis partem, mirando quidem, ac paene dixerim divino artificio formati, educti, & conciti excurrunt, quocirca corporea moli tenerrimas, ut ajunt, ſpecies indunt, & obſignant, ad varias depravationes actionum ſuſcipiendas diſponendo, atque movendo; adeout deſumi quoque poſſit exemplum ab harmonia, quae ſonora inter corpora aeque tenſa reperitur; quemadmodum etiam docet eruditus *Verdries* in commentario ſuo de mentis, & corporis aequilibrio. Multae profecto ſunt imagines, quae extrinſecus agendo in animum matris irrumpunt, ac ibidem aequales in foetu intra uterum concluſo conſiſtunt, ut putat doctiſſimus

Ma-

Malebranchius: Sed priuſquam circa haec deinceps diſſeramus, faciendum ſatis, ſi poſſumus, videtur aliis nonnullis Philoſophis noſtrorum temporum aſſerentibus, ſe mulieres pleraſque obſervaſſe, quae toto geſtationis intervallo aequalitatem, gratiam, vindicationem retinuerunt, nullumque cibi genus, aut potionis, aliudve ſimile, avido conatu appetiverunt; & nihilominus natos in lucem ediderunt, eadem labe, vitio, & maculis obſignatos, vel etiam in membris corporis male conformatos, qua de re, concludunt, inferuntque, non ſemper in foetu imprimi naevos, & maculas, voluntati, atque imaginationi, uti ſupra innuimus, reſpondentes; illarum inquam apprehenſioni rerum quae a praegnante matre deſiderantur. Iſtis vero ſatisfacere poſſe cenſemus, dicentes, maritum, tempus, aetatem, anni tempeſtates, ſanitatem ipſam, & morbum, temperamentum, corporis habitudinem, partiumque corporearum qualitates tum matris, tum foetus, ſicque multas accidentales reliquas cauſſas, quas paene dixerim innumeras, remote ſaltem, niſi proxime, id efficere poſſe; quae timiditatem ſimiliter, animive elationem in nonnullis etiam aliis inducunt. At vero admiſſa ſpiritali ſubſtantia, partiumque analogia, tum vivaciſſima praegnantis matris imaginatione, ad ſpeciei conformandae ſimilitudinem apprime ſtudioſa, in foetu ſuo, ad eandem recipiendam aptiſſimo, maximeque appetenti; tum admiſſo ſpiritu in ovum probe formatum, & ab aura ſeminali maſculi permoto illique intime communicato; quid ſane vetat, prohibetque, quin aſſeramus a perfecto quoque foetu, atque in utero jam locato, & placentae utero tandem inſertae beneficio, vitam vivente matris, ſimilitudinem, ut ſupra innuimus, aut analogiam habentis, cum ſolidis, fluidiſque ipſius matris partibus, motiones quoque, & alterationes quaſdam ſuſcipi poſſe? & hac ratione naevos, & maculas in eodem foetu multoties, ſed non ſemper, juxta majorem, minoremve diſpoſitionem imprimi, aut inuri? Porro, ſi hujuſmodi phyſicis rationibus veluti adjutrices porrigerent manus vires attractionis, & repulſionis (quae quidem ſummo in honore nunc temporis eſſe videntur) numquid impreſſiones quaedam volitionibus, matriſque cupiditatibus reſpondentes, vividius aliae, tardius aliae, ac debilius, pro varia ap-

peti-

petitarum rerum actione, in foetu veſtigia ſimilia imprimere non valerent? Ex motu enim in univerſa materia inſito, tum ex modo, quo eandem operari videmus, facili negotio elicimus, quaſdam moleculas certis quibuſdam deſtinatis corporibus, non vero aliis, utcumque conſociari: cupiditas autem, ſive appetentia vehemens olerum, herbarum, fructuum, carnium, & hujuſmodi, adeo efficere obſervamus, ut ſaliva in ore proſiliat, & frequentius odor, & ipſe ſapor appetitae rei habeatur. Senſationes interdum in ſtomacho excitari videmus, illis utique ſimiles, quae haberentur, ſi res illa antea expetita recenter ſumpta fuiſſet. Quid plura dicam de recordationibus nonnullis, quae quaſi morſu quodam moleſtiam, dolorem, interdum vero delectationem, gaudium inducunt, ut omnes norunt? Quapropter & leges illas vividas, conſtanteſque non ſolum praeindicandas eſſe arbitramur, ſed etiam commercium aſſerendum animales inter ſpiritus, & corporis partes, ad quas feruntur; quae item cum illis initum foedus mire oſtendunt, aperteque declarant. Plicae poſtea, ſeu veſtigia a Philoſophantibus excogitata, & procul dubio in ipſo cerebro impreſſa, dum per apertas vias oculorum, aurium, coeterorumve ſenſorii, aut organi generum, quae proprie, aut improprie ſic vocitentur, ad animam tranſmitti reputantur, vel magis etiam proprie halitus a concupitis corporibus emiſſi, naturae deinde affinitate, conjunctione, & cognatione quadam a matre extracti, nonne motus illos, per nervos receptos, ſpirituum animalium, aut ſanguinis beneficio, ad partes foetus traduci, pareſque impreſſiones in corpus ejuſdem foetus veluti transfundi uſque, ſuperque demonſtrant? Nati filii, atque aetate invaleſcentes ad illud credendum ferme nos movent, atque determinant; dum naturam, formam, ſuorumque parentum effigiem ſe frequentius exhibere conſpicimus: quocirca imaginem patris in filio cognoſcimus, itemque mores, indolem, virtutes, vitia, ipſoſque morbos, pravaſque affectiones videmus. Quod ſi, ut aliquando evenit, ex firma tantum imaginatione matris, non autem ex praeſentia concupitae rei id ſequeretur; profecto vel ſententia praelaudati *Verdries*, vel *Matthaei Georgii* ubi de homine, vel ea doctiſſimi *Malebranchii* noſtram etiam opinionem confirmare uti-

que poſſent. *Matthæus* enim *Georgius* (cujus egregii viri tranſcribere ipſa volumus verba) ubi de conceptione idearum, ſeu virium ſeminalium ratiocinatur, putat *perceptionem ſpecierum generatim convenire cum omnibus perceptionibus, quae materiales dicuntur, virium naturaliter impreſſarum, ac per conſquens cum perceptione materiali, ſive conceptione idearum ſeminalium. Nam* [ut ipſe ait] *ſubtile corpus in ovo foecundo remanens, & materiam ovi, cum qua unum naturale mixtum componit, ad motus idoneos determinans, magna ex parte globulis aethereis conſtat; qui tametſi cum aliis particulis cohaereant, illas nihilominus ita digerunt, ut nullibi omnino ab alienis particulis continuatae illorum (globulorum) ſeriei intercipiantur.* Quae quidem etiam *flammulae* exemplo ſatis patere autumat, juxta ſolertiſſimas praeclariſſimi *Bellini* obſervationes. Qua de re, attenta doctrina jam tradita, ſi animales ſpiritus aliqua ratione cum aetherea conveniant materia, itemque perceptiones ſpecierum, virium perceptionibus congruant, quas in matris cerebro imprimi aſſeruimus; nihil prorſus vetat, quin dicamus praeconceptas quoque ideas communicare motus illos naturales tam ſpiritibus, quam ſubtili corpori in ovo reſiduo, & ſic facilius in ſolidis foetus partibus, ſi tamen aliquid non impediat, imprimenti eas imagines, ſeu veſtigia illarum rerum, quae avide a matre deſiderantur. Si vero (ut ait Cicero) *notatio Naturae, atque animadverſio peperit artes*; profecto hac in re notationem hanc naturalem merentur phoenomena, certis determinatis temporibus in naevis, & maculis ſpectabilia; nam ſi maculae, & naevi formam, ex. gr. olerum, frugum, fungorum, fragorum, & hujuſmodi rerum imitari videantur; hae res dum germinant, aut ad maturitatem accedunt, [ad differentiam ſignorum, macularum, monſtrorum, quae haud quaquam a vi imaginationis proficiſcuntur], pari quidem ratione, naturam eandem & illarum formam naevi, & maculae ſequuntur. Ne autem alia multa commemoremus, hoc unum ſit ſatis, hic Bononiae juvenem ſaepiſſime videri, qui ſupra metacarpum ſiniſtrae manus tumorem fraga exprimentem gerit: qui tumor menſibus Majo, Junio, & Julio dum fraga rubrum indunt colorem, & ſenſim mateſcunt, & ipſe magis intumeſcit, rubet, & granuloſam exhibet formam, quinimo

fra-

fragorum motus in eorum maturatione omnino aemulatur. Idem innuere volumus de patenti *Fungo* in cujuſdam mulieris brachio veluti inſculpto, qui menſe Aprili ſua mole augeſcit, & *Spongiolam* [boleti genus] a *Turnefortio* boletum rugoſum appellatam mirifice repraeſentat. De uvis porro, de vino rubro, de muſto, de aureis malis, punicis, cotoneis, aliiſque ſimilibus rebus, quae facile a mulieribus appetuntur, & in earum phantaſiam, ſeu imaginationem vehementem impetum faciunt, omnibus & ſingulis id liquido conſtat. Quare ex allatis adnotationibus, quae omnibus quoque aetatibus obviae habentur, majores noſtros optime ſe geſſiſſe manifeſtum eſt, quum ante oculos praegnantium foeminarum aſpectus rerum, quae venuſtatem, pulchritudinem, ſpeciem, & elegantiam praeſeferrent, negandos eſſe noluerunt; ſtatuas autem, ſimulacra, imagines fictis conquiſitiſque vitiis deformatas ab earundem praeſentia removendas cenſuerunt. Quod ſi ſancte, integreque mulieres gravidae ſervaſſent, partum fortaſſe non eſſet monſtroſum biceps, de quo clariſſimus *Joannes Baptiſta Bianchi* Taurinenſis, Anatomicus Regius, hiſtoriam concinnavit; quod monſtrum duorum capitum natum eſt in Territorio Papienſi menſe Junio Anni 1748. Itemque foetus ille non eſſet editus, ab eodem ſcriptore relatus, qui ſine majoribus genuum articulis, & cubitorum conſpiciebatur; ac demum [ne innumeras referamus] pro inſignioribus ſit ſatis hiſtoria de humano monſtro, a clariſſimo noſtro *Matthaeo Bazzano* exarata, ad calcem iſtarum diſſertationum poſita; ſi mulieres, inquam, id ſervaſſent, filiolos procul dubio non peperiſſent labe inquinatos, & vitio deformi obſignatos ex una imaginationis vi; quemadmodum celebres iſti viri animadverterunt, & judicarunt. Quapropter ea, quae uſque adhuc de matris praegnantis imaginatione aperuimus, haudquaquam recenſeri videntur inter res non ſatis bene exploratas, vel inter *populares errores ab Eruditis temere aſſumptos*, uti legitur in Commentariis Academiae Petropolitanae, ubi de brachiorum mutilatione in puero [Tom. 6. pag. 237.] quod ſane judicandum coeteris doctis, eruditiſque Viris relinquemus. Doctiſſimus vero *Malebranchius* illis cauſſam hanc non eſſet adjudicaturus, dum ubi de *inquirenda veritate* lib. 2. pag. 95. 100., & 101.

& 101.] ad explicationem generationis monſtrorum, & propagationis ſpeciei verba lectiſſima facit; docet, *concupiſcentiae* (*vel cupiditatis*) *regnum*, *ſive ipſius victoriam illud eſſe*, *quod in infantibus peccatum originale*, *in hominibus autem liberis peccatum actuale dicitur*. Concupiſcentiam vero illam [ſeu cupiditatem] vult ipſe *actionem eſſe naturalem veſtigiorum cerebri in mentem*, *ut rebus ſenſibilibus adhaereat*; idcirco hujuſmodi eſſe matris (niſi univocas, ſaltem innatae illi concupiſcentiae analogas) volitiones, cupiditates, cogitationeſque, quae in ejuſdem foetum transfundi jam diximus. Attenta igitur *Malebranchii* doctrina, explicari poteſt [ut ipſe contendit] quomodo non ſolum infantes monſtroſi, ſed etiam arborum fructus, quos foeminae deguſtare concupiverunt, poma videlicet, pira, uvae, aliaque id genus in foetu imprimantur. Verum, quum recondita quaedam, ac poenitus abſtruſa religionis miſteria humiliter veneremur, atque interpretari eadem revereamur, quatenus illa fide illibatiſſima ſint obſervanda, & colenda; ultro etiam fatemur una cum praelaudato *Malebranchio*, *ſenſus noſtros*, *& imaginationes noſtras opera Dei potius deprimere*, *noſque frequentius in imprudentem*, *atque caecam injectos confidentiam praecipites quoque agere in errorem* (uti habetur lib. 1. pag. 25.) *Mens enim noſtra* (ſequitur ille) *materiae expers*, *hebetior*, *debiliorque eſt*, *ut vel in minimum inter Dei opera poſſit penetrare*; *ad unius atomi conſpectum*, *ipſius acies obtunditur*, *hebeſcit*, *perſtringitur*, *ſtupet*. *Sed hoc ſaltem Mens ſenſibus*, *& imaginatione praeſtat*, *quod ſcilicet ſuam infirmitatem*, *Deique magnitudinem agnoſcat*, *quod infinitum*, *quo abſorbetur*, *percipiat*. Adverſarii porro minime aſſentiri videntur Scripturae Sacrae verba (Geneſeos cap. 30.) ubi Spiritus Dei clare loquitur, ac dicit quod *tollens ergo Jacob virgas populeas virides*, *& amygdalinas*, *& ex platanis*, *ex parte decorticavit eas*: *detractiſque corticibus*, *in his quae ſpoliata fuerant candor apparuit*: *Illa vero quae integra fuerant*, *viridia permanſerunt*: *atque in hunc modum color effectus eſt varius*: *poſuitque eas in canalibus*, *ubi effundebatur aqua*: *ut*, *cum veniſſent greges ad bibendum*, *ante oculos haberent virgas*, *& in aſpectu earum conciperent*. *Factumque eſt ut in ipſo calore coitus*, *oves intuerentur virgas*, *& parerent maculoſa*, *& varia*, *& diverſo colore reſperſa*. Praeterea *Joannes de Mey* [Phiſiolog. ſacr.

cap.

cap. 28. fol. 71.] *ait, artem, qua Jacob uſus eſt, revera ſecundum naturam fuiſſe, quinimo naturalem extitiſſe effectum, qui fuit conſecutus*. In magnam deinde ſpem erigimur, fore ut certe ab ipſis contradicentibus ſententia haec probetur, dum magni ingenii, abſolutaeque in omni ſcientiarum genere, orbi terrarum cognitae doctrinae, patronum habeat, cujus ſingularis ſcientia, atque ſapientia facilius admirari, quam oratione vel diſertiſſima, laudare quicunque poteſt; *BENEDICTUM* nempe hujus nominis *XIV.*, *PONTIFICEM MAXIMUM* feliciter, fauſteque regnantem, qui in ſuo aureo opere de *Servorum Dei Beatificatione*, & *Beatorum Canonizatione* [lib. 4. pag. 467.] expoſitis prius omnium ferme Auctorum, qui de imaginationis viribus ſcripſerunt, & ſententiis, ac ſyſtematibus, praeſertim *Emili Pariſani*, *Verehenii*, *Malebranchii*, & *Verdries addit* = *Haec vero retuliſſe ſatis ſit, nullo prolato de his ſyſtematibus judicio, quum pro re, de qua nunc agitur, ſufficiat, quod ex matris imaginatione ſigna, notae, morbi, & alia pleraque in foetum deriventur, quidquid ſit de modo, quo id fiat: quaerimus enim tantum, an imaginatio operetur in corpus, quod non eſt imaginantis, ſed alterius, & illi conjunctum* = Ut autem quod promiſimus, perficiamus, & legentium animos, menteſque recreemus, ea videlicet delectatione, & uberiore fructu, quam ex hiſce noſtris animadverſionibus perceperunt; hiſtoriam humani monſtri Bononiae nati, & adhuc vigentis, a praeſtantiſſimo Viro Matthaeo Bazzano concive noſtro, Philoſophiae, ac Medicinae Doctore conſcriptam, adnectimus; ubertim ſperantes, omnes quidem, & ſingulos de tanto Viro, in dicendi arte ſumme perito, tum ſolida doctrina, tum gravi eruditione praedito, eſſe optime judicaturos. Nos vero, dum illum memoria repetimus, ac veluti nobis praeſentem habere putamus [utpote qui per uberrimam doctrinarum fere omnium ſupellectilem, nobis, coeteriſque auditoribus in hoc publico Archigymnaſio, ac privatim artium, medicarumque facultatum ſolida praecepta, ad theoriam, & praxim comparandam apprime accommodata, conſueta humanitate, qua mirifice praeſtabat, in dies communicaret: itemque conſilio, voce, ſuaſione, monitu, cohortatione, & ſcriptis tutam viam, rectamque omnimodae diſciplinae medicae ſemitam luculenter

demonſtraret, & audientium animos ad majora erigeret, atque proveheret] jure, ac merito nunc ingemiſcimus, & jugiter lamentamur. Periit enim invida morte perculſus vir clariſſimus provecta quidem aetate ex operibus in lucem editis, atque edendis inſignis, atque praeclarus. Enim vero ad ſatietatem nunquam a doctis, diſertiſque viris leguntur facundiſſimi *Bazzani* diſſertationes, orationeſque multae, tum in laureis conferendis, quam in funere praeſertim conſpicui Viri, perennique memoria digni Comitis Aloiſii Marſilii Patritii Bononienſis Exercitus praefecti. Praetermitto defenſionum actiones pro reis in carcere incluſis. Non paucos enim capite damnatos ab indicta iiſdem morte *Bazzani* eloquentia liberavit, unde extremum evaſerunt ſupplicium. Miſſas facimus epiſtolas ſalibus atticis refertas, & illas potiſſimum varia eruditione pollentes, quae in actis ſunt repoſitae, ab ipſo exaratae, atque conſcriptae, dum hujus noſtrae celebris Academiae Inſtituti Scientiarum eſſet a ſecretis, adeo ut nihil purius, nihil ſincerius latine ſcribi unquam poſſit. Quod ſi internas animi ſui dotes enumerare vellemus, moreſque integros, & illibatos recenſere; tempus profecto nobis deeſſet, nedum in ſingulis ejuſdem virtutibus contexendis meritiſque aperiendis jam omnibus notis, vereque eximiis, quae de hoc Illuſtriſſimo Viro, deque ſuarum actionum, operumque aequiſſima recordatione teſtes in aeternum remanebunt. Manum enim ſuam egenis, & pauperibus indeſinenter porrigebat, pupillos, & viduas in calamitate ſolabatur, aegris omnibus ſollicito ſemper amore, & anxio, die, nocteque acceſſitus operam medicam dabat: uno verbo *lex veritatis erat in ore ejus*. Numquid igitur jucundiſſima quidem in nobis, & in iis omnibus, qui *Bazzanum* cognoverunt non erit reminiſcentia? quinimo extabunt in omnium mentibus defixa illius acta, & quae litterariae rei rationes, & quae morum ſuavitatem, atque integritatem reſpiciunt. Nos tamen inter coeteros egregii hujus Doctoris, licet infimi auditores, ac diſcipuli, graviſſimo cordis dolore, triſtitia, & moerore in horas ejuſdem recordamur, ob oculos ſemper habentes egregiam ipſius probitatem, aequitati, ac probitati addictam. Et quamvis ille eo aetatis progreſſus fuerit, ut e terrena vita, ceu ex arbore fructus, non per

ſum-

ſummam vim, ſed tempeſtive, & in ipſa maturitate collapſus, diſceſſiſſet; nihilominus ex tanti viri amantiſſimique praeceptoris deſiderio, deplorandum ejus deceſſum in dies deflere non deſiſtemus. Nam quo diuturnior, & pro publico bono utilior viſa eſt illius vita, eo certe mors ſua nunquam non acerba, immo veluti immatura dicenda erit. At quemadmodum (optime Deus) *ſemper ambulavit ille in conſpectu tuo, in veritate, ac juſtitia, & recto corde*; ita ſperare oportet, quod *cuſtodiſti ei miſericordiam grandem* (3. Regum cap. 3.)

Ne autem noſter ſermo ex ingenti clariſſimi Viri jactura per ſummum dolorem jacere cognoſcatur; elegantem, ſpecioſamque ejuſdem, quam promiſimus hiſtoricam diſſertationem apponemus, cujus quidem ſuavitas quemque legentium trahet, alliciet, retinebit.

Carlan.to Piſarri Inci:

Humani Monſtri Bononiae nati & adhuc vigentis Hiſtoria

A MATTHAEO BAZZANO

BONONIENSI CIVE

Philoſophiae & Medicinae Doctore Collegiato Lectore Publico Anatomes emerito atque Inſtituti Scientiarum Socio & Praeſide conſcripta.

PErmira quaedam res, ſi modo ulla, ſemperque involuta tenebris, & plena novitatis ſunt monſtra. Quae cum in omni non modo animatorum, ſed etiam vita motuque carentium corporum eveniant genere, nunquam fere cernuntur, quin & prodigiis portentiſque ſimilia numerentur, & impleant animum admiratione, & exquiſita ad cognoſcendum Philoſophorum judicia commoveant. Mihi cum alia multa ſive audita, ſive percepta oculis, ſive in libris Hiſtoricorum perlecta monſtra mirabilia viſa ſint; tum illud in primis, quod aetate hac noſtra, noſtraque in Urbe natum ac vigens, nemini veſtrum N. N., facile inauditum, pleriſque etiam fortaſſe viſum, autumnalibus feriis vertentibus ſuperioris anni, in muliebri corpore monſtroſo perſpexi. Cujus quidem videndi cum diu ante percupidus eſſem, permotus fama, hominumque ſermonibus, qui de illius pervenuſta virtutum ſpecie invenuſto corpori inſidentium ferebantur; non alienum duxit verecundiae, & honeſtatis ſuae morem mihi gerere modeſtiſſima Virgo Dominica Thereſia Sartoria concivis noſtra. Cui quidem monſtroſum corpus, non turpitudinis inurendae cauſſa, ſed animi magnitudinis efferendae natura tribuiſſe videtur.

Memoria teneo, ab eo jam tempore, quo paucis ante diebus nata eſſet, me in illius patrem mihi benevolum & familiarem incidiſſe, narrantem cum gemitu acerbiſſimum, uti ajebat, filiolae caſum ſuae, manibus carentis. Eique leniendi doloris cauſſa juſſiſſe me bono ut animo eſſe vellet: ſperantem ſcilicet puellulae ſic natae breviſſimum fore tempus vitae. Solere quippe

pe male parta dilabi cito diſſoluique: neque immaniter affecti corporis & impediti gravitates & aerumnas diuturnas eſſe. Quam inaniter ariolatus fuerim egregie declaravit Virgo: tertium circiter jam & triceſimum a nativitate annum ducens aetatis ſuae: bona valetudine utens & viribus in ſemidiruto corpore non mulieribus, ſed paene virilibus.

Accerſitam itaque, mihique pro ſua humanitate morem gerentem Virginem, tum luſtrare oculis domi poſitam coram me, turpificatique corporis ſtatum ſui recenſentem audire licuit; tum actiones vitae, artiumque variarum uſum magnam & expertam manuum peritiam natura requirentium, mirabiliter obeuntem pedibus videre. Narrabo itaque primum naturam & ſpeciem monſtri. Deinde actiones pedum opera & artificio editas referam.

Cum forma corporis humani, ut exquiſita & naturalis ſit, numeris omnibus conſtare debeat, rectumque ordinem partium, ſitum, nexum, elegantiam deſideret: nihil atrox & ferum nihil ab humana ſpecie abhorrens patiatur: ſi forte male affecto veſtiatur corpore, in quo vel deſit quidpiam, vel abundet ac effluat, aut ferina aliqua, & turpis exiſtat nota, tunc id apparet, quod oſtentum & monſtrum dicitur. Ex quo tria generatim vitia ad monſtri naturam pertinere videntur. Inopia ſcilicet partium, redundantia, turpitudo.

Atque ad inopiam quidem vitium monſtroſi corporis in hac Virgine ſpectare deprehendi. Nam cum & oſſium compage ſatis firma, & conformatione capitis apta, & facie non indecora, coloriſque etiam bonitate fruatur; attamen haec bona obſcurant artus. Superius enim a brachiis manibuſque omnino fere deſeritur; cum laevi penitus expers brachii, fruſtum tantumodo retineat dextri ſuprema in parte dependens ab humero. Inferius vero binis quidem inſiſtat pedibus naturalem formam retinentibus, at dextro paululum ad poſteriora reducto male utatur propter vitium inflexi cruris & genu; unde nonnihil in inceſſu claudicare cogitur.

Quae cum animadvertiſſem, ſcire me libenter velle Virgini dixi, ſiquid ipſa ſive a majoribus ſuis, ſive ab alienis accepiſſet unquam, ex quo illius corpus immigraſſe in naturam monſtri in-

interpretari liceret: Et illa recordari ſe, inquit, a matre ſua audiſſe non ſemel, cum praegnans filiolam alvo contineret, creberrime ſolitam fuiſſe oculos figere in ſimulacrum fictile, quod ad ſpeciem Divi Antonii Patavini adumbrandam Fictor feciſſet. Ei ſimulacro brachium laevum penitus evulſum defeciſſe, dextri vero membratim diſcerpti fragmentum dependiſſe ab humero. Cumque ſtantis in morem effictum fuiſſet, altero quidem crure a laeva in talum recta protenſo; altero autem a dextris parumper reducto ſtetiſſe.

Quo ſic nunciato, illico mirari non deſtiti maternae imaginationis vim atque praeſtantiam obverſantium oculis rerum hauſtas imagines, menteque conceptas ita ſignantis in animo, ut eas contuens animus non ſolum accipiat ad colluſtrandum, ſed etiam ad fingendum in foetu non aliter fere ac Pictor in tabula, aut Fictor in cera. Picturae enim iſtae ſunt animi a mente primum per viſum acceptae, mox incredibili animi motu ac celeritate per corpus in membra & partes convenientia & mollitudine ſua recipiendis illius imaginum pulſibus aptas repercuſſae.

Partes autem in humanis corporibus nullas facile reperiemus, quas inter magis conveniat, quam corpora matris, & foetus. Quem & praegnantis utero fere adnatum, non modo annexum, videre licet; ſubſtantia molliſſimum in exordiis vitae, & imaginum materno animo altius inhaerentium rapaciſſimum eſſe conſtat. Quod ni ita eſſet, non video quo pacto formas ille tam varias tamque multiplices, non hominum modo ſimiles; verum etiam belluarum, & animalium diſſimillimas turpiſſimaſque poſſet induere.

Referti ſunt hiſtoriarum libri innumeris exemplis, & figuris monſtroſiſſimorum corporum ex humano ſemine pronatorum capite galeato, bicorni, coronis redimito, cum capillo ſetoſo, criſpiſſimo, perverſiſſimis oculis, igneis, minacibus: cum canino, lupinove rictu: corneo proceroque roſtro: cum membris & artubus crepidatis: miluinis, aut aquilinis unguibus: neque monſtriferam naturam gerentium unius formae, ſed miſtam ex pluribus; nimirum geminam & bicorporem unius pluriumve capitum, brachiorum, manuum, pedum, cum caudae flagello, velut in cane, equo, piſce, angue: hydroginam etiam, confuſis

in

in uno eodemque corpore ſexubus maris & foeminae: itemque biformem ex conjunctione hominis cum bellua, qualem Minotaurum finxerunt Poetae: quibus jam liceat non fabuloſe, atque aniliter, ſed phyſica ratione, inter naturalia monſtra Faunos recenſere, Paniſcos, Satyros, Nereides, Najades, Nymphas; nec diſſimilia monſtra terrae, fontium, nemorum, maris incolas. Adeo materia in qua & ex qua humanus foetus efficitur, tota flexibilis & commutabilis eſt, ut nihil ſit fere quod non ex ea formari, effici, animarique poſſit; qui niſi horum ſi minus omnium ſaltem plurium ſaepenumero fictricem, moderatricemque poſuerimus imaginationem praegnantis matris ſtrenuam, & vivaciſſimam, unde formationis initio foetus ſumme cereus & flexibilis, maternaeque ſimilitudinis appetentiſſimus (cujus etiam mater ipſa, ſtirpis & ſobolis ad propoſitum ſpetiei exemplar conformandae cauſſa, ſtudioſiſſima eſt) ſimulacra rerum materno animo altius inſitarum promptiſſime arripiat, vereor ne aut in naturam nimis acres, aut nimis contentioſi inter nos, aut in naturae Authorem parum religioſi judicemur.

Itaque, ut revertar ad Virginem, ſatis liquere arbitror non ſtrygem, non lemurem, non deliram anum ridicule culpandam eſſe quaſi per praeſtigias & faſcinum puellulae in utero matris contentae corpus everterit. Cum ipſas pene voces audiamus confitentis matris. Hauſerat quippe mater utero gerens, ut ex filia audivimus, crebra admonitione oculorum imaginem fictilis ſymulacri Divum illum Patavinum adumbrantis, gerebatque inſitam in mente informationem illius Divi, qualis in imagine viſebatur, carentem penitus brachio laevo, dextri particulam retinentem: pedibus ſtantem, altero quidem recta deorſum porrecto, altero parumper inflexo. Crebra ergo & fortis cum eſſet informatio illa, motioneque celerrima pelleretur in foetum, ſigna ſimulacri ita exaequavit in foetu, ut foetum & ſimulacrum perſimilis lineamentorum aequalitas intereſſet.

Quo ſic conſtituto, eſt ne qui malit, quam id tenere unum atque defendere, aliunde vel ab aegrotatione aliqua, vel caſu maleparti foetus cauſſas extorquere? Non puto. Etenim id eſſet nodum, quod ajunt, in ſcirpo quaerere, & vim afferre ſenſibus. Primum in graviditate aegrotaſſe matrem non conſtat.

Ni-

Niſi ex trucidatis membris morbi opinione ductam in ſtatuam, iccirco matrem male habuiſſe dicas. Quod plane nugatorium eſt. Sed demus aegrotaſſe. Num una eſt facies morborum omnium? Nihil profecto minus. Tot enim formae, quot nomina. Si ergo alia eſt facies morbi, quae cerebrum, alia quae pulmones, cor, jecur; alia, quae ſoliditatem partium, alia quae fluentium nexum curſumque diſſoluit; cedo illam, quae ſolos actus petens, fabricam foetus ita diſturbet in matre, ut brachia & manus una cum coeteris partibus affabre moliri conantem prohibeat, eamque ad everſi turpiſſimique ſimulacri informem truncum imitandum compellat? Cave id non dicam a Phidia, vel Praxitele exigas, quorum neuter inter fingendum everſor, ſed imaginum fingendarum uterque egregius artifex & formator fuit: ſed vel a Capugnaneo illo noſtro, Pictore ſane ridiculo, qui figurarum initia ducens a pedibus, cum tabulam paulo altiorem natibus figurandis compleſſet coloribus, caput, cui nihil in tabula reliquerat loci, pingere cogebatur in muro. Ita niſi poeniteat, imagines quas non confecerit nemo etiam non bonus Fictor diſturbare ſolet. Quod ſi non matri, ſed morbo tribuis monſtri formationem illam, proponas etiam morbo, oportet, praeficiaſque illi ſtatuam illius Divi tamquam exemplar, quod perfecte in omnibus imitetur. Deſque illi propterea intelligentiam, mentem, oculos, vel certe Strabonis, aut Cyclopis inſtar unoculum facias, quo diſtorte ſaltem poſſit aſpicere. Quomodo enim in caecitate queat recta & prava diſcernere? ſervare integra? diſiecta omittere? cuncta denique ad ſtatuae modulum ita exaequare, ut reſultet foetus captus manibus, non oculis, non auribus, non pedibus altero tantum crure parum inflexo?

Verum qui haec tam jocularia confingat in morbo, ipſe luminibus amiſſis vera non cernat. Quid enim imaginationi cum morbo? niſi ſi pro aegritudine animi reputetur? aut imaginationis non videns quanta juſſit, non careas oculis, non careas animo, ipſa demum imaginatione non careas? Terrores, irae, libidines, ſpectra, quibus actae mulieres in concubitu & graviditate foetus cum notis affectibus illis animi vehementioribus reſpondentes effingunt, mentiri non ſinunt. Quis ſibi impo-

ni

ni metuat, id quod luce clarius eſt, in hiſtoriis legens? In Brabantia, ſcribente Ludovico Vives, (*a*) cum publici haberentur ludi, Hiſtrio quidam agebat perſonam Doemonis. Qui domum reverſus veſtimentis inductus ſcenicis congredi cum uxore voluit, ut ex ea (ſic enim ajebat) Doemonem eliceret. Tragico furioſoque dicto territa uxor horrendum Doemonis ſpecie partum edidit. Quis credat ſine vivaciſſimo ſenſu, fortiſſimaque imaginatione tragicam ſpeciem arripiente quam celerrime ad punctum prope temporis in congreſſu?

Sit hoc jocoſum & ludicrum. Illud quam immane, quod a Peramato traditur! (*b*) In India Occidentali ſolebant Indi cum Diabolo amice convenire, hymnoſque ei canere cum tripudiis. Gravida quaedam mater in ſpectaculum tripudiantis cum Doemone hominis caſu incidens graviſſime inhorreſcit. Ecce monſtrum exoritur aſpectu teterrimum, fronte cornigerum, trucibus oculis, villoſum, zona carnea duplici praecinctum una cum carnea appendicula inſtar perae, tintinnabulum item carneum gerens laeva manu illius ſimile, quo Indi ad tripudia utebantur: carneis praeterea ocreis crura involventibus, ſuperaddita catenula, ſive compede carneo dextrum crus vinciente. Numquidnam iſta, otiante matris imaginatione, potuiſſent accidere?

Sed quid vetera perſequor, quaſi deſint parata & prompta ex memoria hominum recenti? eſt id quidem atrox & miſerum, ſed ad rem noſtram aptiſſimum monſtri genus, quod a P. Malebranchio affertur. (*c*) Quo Viro? nimirum certe non indiligenti, nec credulo: ſed praemeditato, conſideratiſſimoque. Verſabatur Pariſiis ſub anteacti ſoeculi finem in Noſocomio, quod immedicabilium vocant, juvenis quidam ab ortu demens, fractis brachiis & cruribus ad eum plane modum, quo nocentiſſimis hominibus ea in Urbe, ſupplicio conſtituto, frangi ſolent. Annos viginti in ea corporis calamitate juvenis manſit. Quae non illi ab infortunato eventu aliquo, aut morbo invecta fuerat,

(*a*) *Ludovicus Vives comm. ad lib.* 121. *D. Auguſtini de Civit. Dei. Apud Laurentium Beyerlinck Theat. Vit. Humanae Tom.* 4.

(*b*) *Peramatus lib. de Hom. procreatione apud Beyerlinck.*

(*c*) *P. Malebranche de inquirenda Veritate lib.* 2. *Cap.* 7.

rat, ſed matris culpa. Quae cum utero ferret, accepto nuncio, reum quempiam illiuſmodi cruciatus genere plectendum eſſe, ad ſupplicii locum convolat, curioſitate ducta. Ubi Carnificis immanitatem praevalidis ictibus hominis rei ſuras, & brachia contundentis, confringentiſque intuita, arreptam oculis carnificinam, mentique altius conſignatam ad innocentis prolis ruinam tranſtulit. Uſque ea mala ſibi ipſae, non ſemper inſontes, ad nocendum praeparant inconſultae matres praemeditatione diſcriminum, quae malunt experiri periculoſe, quam non iis ad explendam animi cupiditatem intemperanter abuti. Eſt autem non ferendus affectus intemperans matris prolem perdentis, quod imperare nolit affectibus.

Heſiodum veterem Poetam graecum ferunt praecipere ſolitum ne a moerore funerum redeuntes liberis operam darent, quod memoria recens funebris pompae pernicioſa liberis, & funeſta facile fiat. (*a*) Omnes hoc norunt Phyſiologi, Phyſici, Medici a rebus inuſitatae formae aſpectum moventibus quaſdam immitti quaſi furias in animum, quas niſi ſollicite abjiciat mater, ambiguis affecta notis magnas ſibi criminoſarum opinionum moleſtias parit. Quoties Æthiopis imago picta pueros natura candidos denigravit in utero? vel ſecus niveis illuſtrata coloribus natura Æthiopes albos reddidit? Celebris in hiſtoriis eſt Cariclaea Virgo ex Perſina & Hydaſpe Regibus orta candidis carnibus, cum Æthiops eſſet uterque conjux: Perſinae nimirum inhaeſerat oculis nimis ſaepe tabula picta imagine Perſei & Andromedae cum facie alba. Hinc illae inter conjuges ſuſpicionum umbrae. Falſae an verae litibus aeſtimatur ſub Judice; Quas tamen, non deprehenſa in crimine matre, vix unquam tuto aeſtimet actor cauſſae, aut Judex dirimat. Quoniam non minus impudici thalami tenebricoſa ſigna mentiri queunt in filiis matres pudicae, quam pudici luminoſa procaces & impudicae. Ut inde ſit ortum adagium: Filium adulterae excuſare matrem a culpa. Sed jam ut eo redeamus, unde huc digreſſi ſumus: non alio e fonte monſtrum praeſens, quam quo recita-

---

(*a*) *Heſiod. apud Laurentium Beyerlinck Tom. 4. Tex. de Imaginatione.*

tata dudum monſtra manaſſe diximus, deductum puto. Simulque teneo opus illud imaginationis fuiſſe non morbi.

Accipio nunc eadem arma contra caſum, quem ratio magis vetat monſtri auctorem facere. Quid caſus? niſi cum ſic cecidit aliquid, ſic evenit, ut non cadere atque evenire, vel aliter cadere atque evenire potuerit: fac igitur eveniſſe. A ſe ipſo ne, an ab aliqua certa cauſſa? Quis adeo amens, ut a ſeipſo? Semper enim fuiſſet. A cauſſa igitur non aeterna. Sed ab aeterno conditore rato tempore conſtituta. Quae ſtabiles, fixas, ratas habeat leges neceſſe eſt, quibus obediat. Decuit enim quod aeterno conſilio actum ſit, id ne irritum fiat, perpetuam habere regulam mutationes & motus illius regentem & gubernantem.

Suſcepit vero quorumdam opinio caſus nomine vim quamdam vagam, volubilem, caecam infinitorum corporum individuorum hac illac ſine ordine ac via diſcurrentium, motuſque cientium corporibus vel contrarios, vel congruentes. (*a*) Quae Democriti fuiſſe videtur opinio, Democriti Patria dignior quam Democrito. Quis enim non impos mentis vim caecam in ſcenam vocet? eamque plus valuiſſe dicat ad ſpeciem memoratae ſtatuae ab archetypo in foetum transferendam, quam Phantaſiam matris vivaciſſima praeditae oculorum acie & maxime neceſſaria? Utrum verſamur circa rem caecam, quae nullam viſionem patiatur, an expoſitam ſenſibus, quae aſpectus judicium neceſſario requirat? Ut ſi ab aliquo Pictore caeco peteres figuram Herculis electiſſimis pictam coloribus, te ille deſipere judicet, & excipiat cum riſu: ſic ab irrequieta & caliginoſa vertigine corporum individuorum dividui picturam corporis & circumſcripti poſtulantem te ego non rideam?

At picturae ruinam, quam nullo negotio peragat caecus quiſque, non picturam peto. Ruinamne omnem? Hanc non potes velle. Dempta ſiquidem praeſentia brachiorum, & manuum, nonnullaque inflexione dextri cruris, coetera integrum corpus & incorruptum eſt. Ruinam igitur partium aliquarum ſolum? Quarum vero? nempe jam dictam brachiorum & manuum.

(*a*) *Cic. de Divin.*

nuum. Cur non oculorum? cur non aurium? cur non alterius, vel utriuſque cruris & pedis; num reliquo corpori non recte eſſet in ſola oculorum, vel aurium, vel crurum, vel pedum ruina? Aut num diſiecto altero crure, vel pede, manentibus brachiis manibuſque, corpus non eſſet in vitio?

Cauſſa ergo efficiens afferri debet talis ruinae, quae ſimillima ſit alterius, quae praeter manus & brachia in ſimulacro jam dicto nihil everterit. Hanc velis nolis cauſſa non videns, non contemplatrix diligens, non imitandi artifex nunquam efficiat. Non cadit autem in caſum viſio, cum caecus ſit; non contemplatio, non imitatio. Ergo ne cauſſa quidem talis ruinae. Abeſt igitur a caſu illius exſcribendae archetypa vis & poteſtas. Quae cum abſit etiam a morbo, ut ſupra oſtendimus, ſequitur maternae imaginationi tantumodo tribuendam eſſe.

Expoſui genus, formam, & cauſſam Monſtri. Ad illius actiones nunc venio. Quas fateor cum viderem mirari ſatis non poteram. Nam ut graviter aegrum corpus, quam valens mirabilius eſt pollere viribus: ſic quaſſum & captum membris praeſtare actione, quam integrum. Ergo in hac Virgine id maxime illuſtre & praeclarum eſt. Quae manuum inops cum ſit, officia vitae ſic peragit, ut minime egere manibus videatur. Scilicet ingenioſa inventrix rerum neceſſitas admirabile compendium fecit. Atque in ſumma actionum egeſtate inopiam artuum ſuperiorum, operoſis inferiorum artibus reparavit. Subſidia videlicet, quae a natura non poterat, extorſit ab arte. Turpioremque informi corporis trunco fractum abjectumque animum ducens ſtrenua Virgo, ne vitam deſidia ac moerore conficeret, juſſit bonam mentem cogitare quonam modo actionum & artium, quae mulieres decent, ſtudio ac diſciplina ad tranquille vivendum perveniret. Itaque obdurato ad laborem & patientiam animo, officinam & ludum aperuit utens ſe ipſa duce. Nam qui poterat ei dari magiſter ludi. Cum non tripudiare pedibus, nec ſaltatorium verſare orbem; ſed eſcam, potionem, & apparatum muliebris diſciplinae tractare pedibus & agitare doceri eam oporteret. A quo autem? jube ſodes a quo? propoſita quavis mercede, vel praemio?

Sunt haec, quae ſtatim ſubjiciam, ingenii induſtriaeque ſuae munera. Nihil ab aliis cognovit. Ipſa ſe excitavit, erexit, ſuiſque uſa praeceptis praeclare docuit nihil eſſe tam arduum, quod adhibita voluntate ac diligentia evolvi & explanari non poſſit. Jam vero ad actiones veniamus. Quarum aliae ad corporis vitaeque conſervationem inſtitutae cum ſint, ad venuſtatem animi aliae: de utriſque quam breviſſime perſpicueque potero dicam.

Cum autumnalibus feriis, quod ante monui, die quadam rogata me conveniſſet Virgo, jamque ad meridiem properaſſet dies, inſterni menſam, & prandium parari juſſi. Aſſidet illa nobiſcum una cum domeſticis. Porrectos primum tunicatos uſque ad talum pedes, digitis probe articulatis, & paulo longioribus, ut manuum digitos aemulentur inſtructos perurbane admovet menſae. Mantili deinde, cum per ſe optime poſſet, aliena induitur manu. Jam vero prandium inchoat. Illa diſſecti panis taleolas digito pollice, & pollici proximo pedis laevi carpit & continet. Dextri vero pedis digitis inſtrumenta menſae, cochlear nempe & fuſcinulam, cultello praetermiſſo (non quo uti non ſciat, ſed credo ut ne eſſet in mora) ita accommodat, ut digitus pollex & minimus reliquis ſubductis & reclinatis, illorum manubria comprehendat: capita vero, ſcilicet cochlearis conca & fuſcinulae tridens libere in dapem & lancem ſpectent. Sic preparati pedes panem & obſonia alternatim arripiunt, dividunt, transfigunt, depreſſoque capite ut humile ſit, ingerunt in os. Quo pacto ſe potu recreet quaeritis? Vitreum ſcyphum gracilioris longioriſque fulcri, & baſis rotundae ſibi dari poſtulat. Tum fulcrum utroque digito pedis dextri, pollice, inquam, & juxta eum primo comprehenſum ſtringit, ciathumque vini plenum recta ſurſum, nihil nutante pede, paulatim elevans admovet occurrenti ori, totumque, ne guttula quidem effuſa, exhaurit.

Sed exeamus a menſa. Veniamus in ludum. Primas non immerito teneat ſcriptio: quod clara, quod compta, quod juſtis intervallis litteras a litteris, a verbis verba dirimentibus interciſa. Teſtatur id ſcheda penes me nominibus propriis, & Patris familias, Virginis pede officioſe inſcripta, quae pro epi-

ſtolae

ſtolae titulo haberi poteſt. Facit hoc ſaepe, & impigre; diuque habet in more conſcribere litteras, libellos, chirographa gratis, vel pretio: complicare etiam, & obſignare cera, vel glutine: quod cum praeſtet a manibus vacua, excuſatione illa, ut credo, non eget, qua ſe Attico purgat Cicero ſcribens: *noli putare pigritia facere me quod non mea manu ſcribam*. Sed actiones videamus. Papyraceum folium priores inter digitos utriuslibet pedis recipit. Receptum explicat, tabulaeque appoſitae ſuperſternit. Dein calamum ſcriptorium quem ſibi ad ſcriptionis opus ſcalpello aptare novit mucrone in crenam inciſo, pede altero a dextris ſimiliter receptum attramento imbuit. Inde per papyrum, pede laevo firmiter detentam, innumeris iis modis, qui figurandis litterularum orbibus, caudis, cruribus, radiis, ſinubus opus ſunt, ducit, verſat, reducit, flectit, digitorum appulſibus actionis modum viciſſim temperantibus. Peracta ſcriptione folium, ut viri a ſecretis ſolent, complicat, claudit, ſignat.

De ſcriptione ſatis. Ad ſuta progredior. Quam vellem actiones in hoc artis genere ab ipſamet Virgine vobis perſpectas reddi. Nihil dubito quin acus, digitalia, forfices, ſila, quas apparatum continent artis hujus, tractari a manibus exquiſitius vix poſſe fateremini. Acum in primis arripit pes laevus pollicem inter eique proximum digitum recta tenens. Pari ratione a dextro pede fila continentur. Quae ex glomere evoluta & reciſa pes idem acui obvertens traiicit per foramen acus, diducitque. Mox permutatis vicibus ſiniſter pes dextro acum tradit cum filo. Poſt lineae telae, vel panniculi menſuram ad ſuendum conſtitutam e veſtigio prehendit. Cujus oras, ſi oportuerit, pes dexter prius demarginat forfice. Inde una cum ſiniſtro intorquet: Intortas acu filum ducente trasfigit ſaepius & ſutura connectit. Digitali denique conſutas oras laevigat medii digiti apicem tegente. Et ſi qua exuberet villoſa lanugo, aut fibra, prehenſis forficibus illas detrahit.

His locupletata virtutum opibus Virginem quis appellarit miſeram? Namque ut videtis ambabus orbata manibus ſic pedibus valet, ut in opificum arte alteram quaſi artem efficiat. Neque vero intra hos fines actionum numerus & modus continetur. Scit enim pedibus uti ſiquid ad uſum velit rei familia-

ris. Induſia concinnare, veſtes ſarcire, purgare, in loculamentis condere; rurſum educere: palla ſe induere uſque ad femina. Succendere ignem in lare. Ollam apponere aquae plenam cum carnibus ad coquendum. Cibaria nonnulla parare eſui. Foculo prunas tradere. Lectum calefacere. Quae omnia ſedens facit. Non deicitur animo, non ignavia vincitur, ad inveſtigandum ſagax, ad perficiendum felix; nec minus otioſa quam in manuum otio.

Ducit etiam puellularum agmina, quas ad pietatem, & optimos mores inſtituit, cum ſit ipſa integerrimis praedita: docens elementa litteraria, & prima verba, & articulate enuntiandi formulas, & ſuta illa, quae ipſa didicit a ſe, exequiturque. Severitate utens in garrulas & contentioſas, quas cum nequeat colaphis cedere, pedibus impellens caſtigat.

Ageſis conferamus hanc exercitatiſſimam Virginem cum inexercitatis & mollibus prae inertia & languore deliqueſcentibus. Non inter mulieres mulier, ſed videbitur vir. Cur? quia ſimulacrum eſt viri virilis animus muliebri ingenio additus. Molles enim & delicatae ſine viribus eſſe malunt quam pervenuſta corpora non habere. Noſtram non pudet deformi trunco natam eſſe. Eoque eſt animo ut mentis opibus valere malit, quam ubertate membrorum & gratia. Quocirca ſi pravitate corporis habet offenſionis aliquid, pulchritudine quidem actionum, morumque elegantia ita excellit, ut formoſiſſima jure haberi poſſit. Neque illius admirationi officiunt exempla ſimilia evolventi memoriam temporum nemini inaudita. Neque id ego diſſimulo. Habuit enim mulieres ſuperior aetas ſine manibus ſimilia agentes: fila nempe ducentes pedibus cum colo & lana: pecunias numerantes: pocula ſtringentes plana. Habuit Tympanitrias arreptis baculis militare tympanum tundentes pedibus haud ſecus ac manibus Tympanotribae. Habuit etiam admirabilia, quae efferret in viris. Quorum alii talis, & alea luderent, aurigae flagello aerem verberarent cum ſtrepitu: alii educto e vagina enſe formidabiles vibrarent ictus; prehenſaque bipenni craſſiores arborum ramos diſcinderent ictu uno: alii malleo clavos in aſſeres altius adigerent, converſiſque mallei auribus educerent, pedibus haec omnia molientes cum eſſent

mani-

manibus deſtituti. Collegit exempla id genus non pauca inter coeteros immortalis memoriae Vir, Ulyſſes Aldrovandus in monſtrorum hiſtoria. Sed ut praeteream quod ea jam vetuſtate exaruerunt, neque ob ſpeciem quamdam ſcurrilem & gladiatoriam afferunt eam ſuavitatem, quam ſedata, lenis, gravis, & quotidie recens agendi ratio in hac Virgine; preſſe nimis anguſteque ab Hiſtoricis recenſentur, qui illiberale admodum ac rude eorum ſpecimen exhibentes non illos uberioribus verbis enuntiant actionum habitus, & agendi modos, qui accuratius expoſiti ad inſtitutionem, ac diſciplinam malemateriatorum captorumque membris jam dictis hominum conferre poſſent. Ardua enim res eſt ſine magiſtro diſcere, ſeque praeceptore uti. Id cum multis aliis rebus intelligi licet, tum ex incredibili laborum, curarumque magnitudine, qua oneraſſe animum interritam Virginem ſcimus, ut eis potiretur artibus, quas niſi praeceptionibus a ſe ipſa ductis acquiſivit. Eas itaque artes, ſi quando ſimilia renaſcantur monſtra (quod deteſtabile omen avertat Deus, nunquam enim funeſtari monſtris humanum genus optandum eſt) ſed ſi renaſcantur, ſive jubente natura, ſive invita (quod obſcuriſſimum eſt) ut orbatae manibus mulieres, docilitatis & rationis compotes, ad pellendum moerorem & otium ab animo, adque emendanda vitia virtutibus, imitari & aſſequi de induſtria queant, placuit nobis aliquanto liberali & conquiſita oratione complecti. Utinam ſatis perſpicua pro rerum obſcuritate quemadmodum nobis propoſuimus.

F I N I S.

Vidit D. Aurelius Caſtaneda Cleric. Regular. S. Pauli, & in Eccleſia Metropolitana S. Petri Bononiae Poenitentiarius pro Sanctiſſimo Domino Noſtro BENEDICTO XIV. Archiepiſcopo Bononiae.

Die 12. *Martii* 1751.

Excellentiſſimus Dominus Joannes Maria Santini Doctor Medicus videat pro S. Officio, & referat.

Fr. Thomas Maria de Angelis Inquiſitor Generalis Bononiae.

Die 20. *Martii* 1751.

De Mandato Reverendiſſimi Patris Generalis Inquiſitionis Bononiae, attente, ſummaque voluptate perlegimus, de nonnullis Cranii, Oſſiumque Fracturis, eorumque conjunctione, itemque de Oſteocolla, de raris etiam quibuſdam Herniis deque Humano Monſtro Bononiae nato, ac de Naevis & Maculis quae in Foetibus imprimuntur Diſſertationes Celeberrimi Cajetani Tacconi Philoſophi, & Medici Eximiique Chirurgiae Profeſſoris, *cumque nil invenimus Catholicae Fidei obnoxium, nec bonis moribus contrarium, ideo typis mitti poſſe cenſemus, dummodo Reverendiſſimo Patri placeat &c.*

Joannes Maria Santini Philoſophiae, ac Medicinae Doctor Sanctiſſimae Inquiſitionis Reviſor &c.

Die 21. *Martii* 1751.

Stante praemiſſa atteſtatione

IMPRIMATUR

Fr. Caeſar Antoninus Velaſti Vicarius S. Officii Bononiae.

333884

C:A:P:F:

